

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Skolutveckling och ledarskap

Examensarbete
10 poäng

IUP i elevernas vardag

- synliggör den deras utveckling?

Students' everyday use of IUP
- Can their progress be perceived?

Sofie Westergården
Susanne Örtqvist

Lärarexamen 60 poäng

Höstterminen 2006

Examinator: Jan Härdig

Handledare: Birgitta Lansheim

Malmö Högskola
Läraryrskandidaten, 60 p
Skolutveckling och ledarskap

Sammanfattning

Westergården, Sofie & Örtqvist, Susanne. (2006). IUP i elevernas vardag – synliggör den deras utveckling? (Students' everyday use of IUP – Can their progress be perceived?). Skolutveckling och ledarskap, Läraryrskandidaten, 60 p, Malmö högskola.

Syftet med följande arbete är att få en bild av hur de individuella utvecklingsplanerna, IUP, används i elevernas vardag, och huruvida de synliggör och tydliggör elevernas utveckling och lärandeprocess. Med hjälp av dels frågeformulär, och dels intervjuer med sex elever i grundskolans senare år från två olika skolor, ville vi se om eleverna upplevde att de individuella utvecklingsplanerna synliggjorde deras utveckling. Vi ville också se hur de individuella utvecklingsplanerna användes i deras dagliga skolarbete. Sammanfattningsvis pekar resultaten av våra undersökningar på att eleverna ställer sig mer positiva till IUP ju mer aktivt de arbetar med den. Dessutom kan vi konstatera att även om eleverna inte alltid tycks medvetna om det, så tydliggör de individuella utvecklingsplanerna deras utveckling på så sätt att den ger dem en struktur i deras arbete.

Nyckelord: elevperspektiv, individuell utvecklingsplan, IUP, lärandeprocess, metakognition

Sofie Westergården
Karlsrovägen 26B
236 37 Höllviken

Susanne Örtqvist
Gåsegränd 4A
271 34 Ystad

Handledare: Birgitta Lansheim
Examinator: Jan Härdig

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	8
1.2	Avgränsningar	8
2	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	11
3	LITTERATURGENOMGÅNG	13
3.1	Den individuella utvecklingsplanens historia.....	13
3.1.1	Bakgrund till införandet av IUP	13
3.1.2	Allmänna råd kring IUP	14
3.1.3	IUP i praktiken	16
3.2	Tidigare forskning	17
3.3	IUP i litteraturen	18
4	TEORI	19
5	METOD	21
5.1	Allmänt om metod	21
5.1.1	Enkät.....	21
5.1.2	Intervju	22
5.1.3	Observation.....	22
5.2	Valet av undersökningsmetod	23
5.3	Pilotstudie	24
5.4	Urval.....	25
5.4.1	Beskrivning Ylvaskolan	25
5.4.2	Beskrivning Malteskolan.....	26
5.4.3	Undersökningsgrupp.....	26
5.5	Genomförande	28
5.6	Databearbetning och tillförlitlighet	29
5.7	Etiska frågor	30
6	RESULTAT.....	33
6.1	Hur är elevernas syn på de individuella utvecklingsplanerna, och är de medvetna om syftet med dem?	33
6.2	Hur används utvecklingsplanerna rent konkret? Upplever eleverna att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet?.....	36
6.3	Synliggör utvecklingsplanerna lärandeprocessen för eleverna; ger de eleverna en ”röd tråd”?	38
6.4	Upplever eleverna att utvecklingsplanen är framåtsyftande och drivande, eller upplevs den som ett ”betyg” över utförda handlingar?	41
6.5	Sammanfattning av resultat	42
7	ANALYS AV RESULTAT.....	45
7.1	Hur är elevernas syn på de individuella utvecklingsplanerna, och är de medvetna om syftet med dem?	45

7.2	Hur används utvecklingsplanerna rent konkret? Upplever eleverna att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet?.....	46
7.3	Synliggör utvecklingsplanerna lärandeprocessen för eleverna; ger de eleverna en "röd tråd"?	48
7.4	Upplever eleverna att utvecklingsplanen är framåtsyftande och drivande, eller upplevs den som ett "betyg" över utförda handlingar?	50
8	SAMMANFATTANDE DISKUSSION	51
8.1	Fortsatt forskning.....	53
	REFERENSER.....	55
	BILAGOR	57

1 INLEDNING

Regeringen införde obligatoriska individuella utvecklingsplaner, IUP, för alla elever från och med vårterminen 2006. Därmed är det ett högaktuellt ämne för oss som blivande lärare. Vi, och många med oss, kan dock konstatera att användandet av IUP varierar kraftigt på skolorna runt om i landet. Många skolor har nyligen infört utvecklingsplaner för sina elever, andra skolor arbetar aktivt med IUP sedan flera år, medan några inte ens kommit igång än.

Anledningarna till dessa variationer står ofta att finna i hur skolledningen ser på IUP:n, och om lärarna ser den som en börda eller en möjlighet. Den debatt som förekommer ute på skolorna kring IUP:n tycks ofta vara förd ur ett lärarperspektiv. Elevperspektivet däremot verkar tämligen utforskat. Eftersom innehållet i IUP:n handlar om eleven och dennes mål och lärande, anser vi att deras tyckande och tänkande kring utvecklingsplanerna är centralt, och ämnar därför ägna vårt arbete åt detta.

Enligt såväl våra egna tankar som enligt läroplanen innebär undervisningsuppgiften ett ansvar för att hjälpa barnen att utveckla alla sidor av personligheten, och att lägga grunderna för, och motivera, ett livslångt lärande. Då man, bland annat enligt Evenshaug och Hallen (2001), vet att risken för låg självkänsla och mindervärdes-känslor är speciellt stor hos dem som presterar under sin förmåga i skolan, är det av speciell vikt att synliggöra elevernas utveckling för dem själva, och hjälpa eleverna att se sitt arbete som meningsfullt, begripligt och hanterbart. Detta anges också som en del av syftet för IUP:n i de *Allmänna råd och kommentarer* som Skolverket gav ut 2005. Där heter det vidare att alla människor kan utvecklas och växa, och att ”hög och positiva förväntningar har stor betydelse för elevers framgång i skolarbetet”. Överhuvudtaget tycker vi att tanken med IUP är mycket god, och vi vill nu ta reda på huruvida eleverna upplever att deras lärandeprocess blir synlig och tydlig med hjälp av utvecklingsplanerna.

1.1 Bakgrund

Vi som skriver detta arbete är blivande språklärare inom grundskolan. Den ena av oss läser till lärare med inriktning mot de tidigare åren, medan den andra läser med inriktning mot de senare åren. Vårt intresse för IUP grundar sig i våra, delvis liknande, erfarenheter. Vi stötte båda två först på IUP i kontakt med den fristående skola som vi använt i vår undersökning och som vi kommer att beskriva närmare nedan. En av oss var under ett par år anställd som pedagog på det utbildningsföretag vars skola vi använt oss av i vår undersökning, och arbetade således aktivt med utvecklingsplanerna där. Den andra av oss fick som presumtiv förälder på skolan information om de individuella utvecklingsplanerna och deras syfte. Dessa inblickar gjorde att vi hade en positiv inställning till IUP med oss i bagaget då vi påbörjade vår lärarutbildning.

Under utbildningens gång upptäckte vi sedan i kontakten med våra respektive partnerskolor att det kunde skilja sig mycket åt när det gällde arbetet med IUP. På den ena skolan hade man börjat med IUP några år tidigare, d v s redan innan regeringen bestämde att det skulle bli obligatoriskt, medan man på den andra inte ens hade påbörjat arbetet. Det sätt på vilket man arbetade med utvecklingsplanerna skilde sig dessutom en hel del åt mellan tidigare nämnda fristående skola och partnerskolan som arbetade med IUP, och även inom skolorna beroende på elev och pedagog. En av våra hypoteser är därför att utvecklingsplanerna inte alltid blir ett levande redskap för inläring utan ett dokument som, efter avslutat utvecklingssamtal, stoppas i byrålådan för att plockas fram igen inför nästa samtal. En annan hypotes vi arbetar utifrån är, som tidigare nämnts, att utvecklingsplanerna kan främja utvecklingen och synliggöra lärandeprocessen för eleverna.

1.2 Avgränsningar

Vi har med hänsyn till arbetets omfattning och tidsperspektiv valt att koncentrera vår undersökning till två skolor. På båda skolorna har vi valt de äldre skolåren då dessa arbetat längst med IUP. Detta innebär att vi på den ena skolan genomfört våra undersökningar i skolår 6, medan vi på den andra skolan genomfört undersökningarna i skolår 8-9.

Vidare har vi också valt att avgränsa vårt arbete till att enbart titta på IUP:n ur ett elevperspektiv. Trots att det vore intressant har vi därför inte undersökt andra involverades syn på IUP:n, såsom exempelvis föräldrar och lärare, utan valt att lägga all fokus i vårt arbete på elevernas egna tankar.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vårt huvudsakliga syfte med arbetet är att undersöka om eleverna anser att IUP synliggör, och tydliggör, lärandeprocessen för dem. Vi ämnar också undersöka i vilken utsträckning eleverna upplever att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet. För att nå fram till dessa syften har vi genom ett frågeformulär samt elevintervjuer undersökt hur eleverna ser på de individuella utvecklingsplanerna, med tonvikt på följande frågeställningar:

Frågeställningar

- Hur är elevernas syn på de individuella utvecklingsplanerna, och är de medvetna om syftet med dem?
- Hur används utvecklingsplanerna rent konkret? Upplever eleverna att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet?
- Synliggör utvecklingsplanerna lärandeprocessen för eleverna; ger de eleverna en ”röd tråd”?
- Upplever eleverna att utvecklingsplanen är framåtsyftande och drivande, eller upplevs den som ett ”betyg” över utförda handlingar?

3 LITTERATURGENOMGÅNG

3.1 Den individuella utvecklingsplanens historia

3.1.1 Bakgrund till införandet av IUP

I Lpo 94, som bland annat står att finna i *Lärarens handbok* (2004), fastslogs att skolan har ett ansvar att se till att varje elev uppnår målen och ska sträva efter att varje elev utvecklar sitt eget sätt att lära. Den ska också verka för att eleverna tar ett personligt ansvar för sina studier och utövar inflytande över sin utbildning. Dessutom ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Denna läroplan föranledde flera kommuner och skolor att införa någon form av utvecklingsplaner för eleverna, dock inte alla.

I slutet av 1990-talet ansåg Skolverket att alltför många ungdomar lämnade skolan med bristfälliga kunskaper. Detta var en av anledningarna till att regeringen 1999 i sin utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121) aviserade flera initiativ i syfte att stödja en ökad måluppfyllelse i skolan. Till följd av denna utvecklingsplan inrättades en expertgrupp inom utbildningsdepartementet med syfte att utifrån konkreta exempel från ett antal kommuner och verksamheter titta på hur man kunde främja skolornas måluppfyllelse. Denna expertgrupp, vars rapport *Elevens framgång – skolans ansvar* publicerades 2001, konstaterade att det i flera kommuner saknades en genomgripande analys av orsakerna till att allt fler elever inte når kunskapsmålen. Expertgruppen ansåg att man borde planera samtliga elevers utbildning på ett sådant sätt att förutsättningarna för lärandet optimeras, och inte bara ge denna möjlighet till elever i behov av särskilt stöd, vilket tidigare varit fallet. Därför kom man fram till att alla elever bör ha rätt till en individuell utvecklingsplan, och att denna utvecklingsplan ska vara ett led i elevens läroprocess.

År 2002 skrev regeringen i utvecklingsplanen *Utbildning för kunskap och jämlikhet* att skolan ska ge elever och föräldrar förbättrad information om elevens studieutveckling. Samma år fick också myndigheten för skolutveckling i uppdrag av regeringen att låta 20 grundskolor utveckla och dokumentera formerna för individuell planering och individuell dokumentation. Deras tillvägagångssätt och beskrivningar kring detta

resulterade i en rapport 2004 under namnet *Individuell planering och dokumentation i grundskolan*.

Med bakgrund i detta sände regeringen i mars 2005 ut ett pressmeddelande i vilket det framgick att man beslutat att alla elever i grundskolan från och med vårterminen 2006 ska få en individuell framåtsyftande utvecklingsplan.

– Det får inte vara så att elever kan gå igenom den svenska skolan utan att få med sig grundläggande kunskaper, därför inför vi nu krav på individuella utvecklingsplaner, säger skolminister Ibrahim Baylan. Utvecklingsplanerna ska vara framåtsyftande och kan utformas som ett avtal mellan lärare, elev och föräldrar om vad som krävs för att eleven ska nå målen för utbildningen.

(Regeringskansliet, 2005)

Den 1 januari 2006 trädde således följande ändring i grundskoleförordningen (7 kap. 2 §) i kraft:

Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna.

(Skolverkets allmänna råd, 2005, s. 8)

3.1.2 Allmänna råd kring IUP

För att stödja skolorna i arbetet med att ta fram individuella utvecklingsplaner fick Skolverket i uppdrag att ta fram allmänna råd och rekommendationer. Dessa ska tjäna som vägledning för skolans personal vid upprättandet av IUP för eleverna. Detta arbete mynnade ut i rapporten *Allmänna råd och kommentarer – Den individuella utvecklingsplanen* (2005). Häri framgår att IUP är en framåtsyftande planering där lärare, elev och föräldrar tillsammans sätter upp mål för elevens lärande på såväl kort som lång sikt. Den ska grunda sig på den bedömning av elevens lärande och resultat som redovisats vid utvecklingssamtalet, och den ska revideras och diskuteras minst en gång per termin.

Syftet med IUP är bland annat att ge eleverna ökat inflytande och ansvar över sitt lärande. De ska dessutom få en ökad kunskap om den egna utvecklingen och större möjlighet att påverka sina studier. Den ska konkret beskriva vilka insatser som behövs

för att eleven ska kunna nå målen, och stärka elevens och vårdnadshavarens delaktighet i den individuella planeringen. Slutligen så ska den också skapa kontinuitet för eleven vid byten av till exempel lärare eller skola. Den individuella utvecklingsplanen ska således utgöra ett aktivt verktyg i elevens lärandeprocess, och eleverna ska tränas i att se sitt eget lärande.

Eftersom IUP är en allmän handling får den inte innehålla känsliga uppgifter om eleven. Detta gäller dock inte de fristående skolorna, vilka inte omfattas av offentlighetsprincipen eftersom de inte är någon myndighet. Detta har gett upphov till kritik från bland annat Lärarnas Riksförbund (Skolvärlden nr 19, 2005), vilka menar att detta skapar olika konkurrensvillkor. De är också kritiska till att IUP omfattas av offentlighetsprincipen, vilken gör att lärarna måste tänka sig noga för vad de skriver, då formuleringarna kan få långtgående konsekvenser för eleven ifråga, exempelvis vid arbetsansökningar.

Slutligen måste IUP skiljas från åtgärdsprogrammen, vilka inte är allmänna handlingar. Framkommer det att en elev behöver stödjande åtgärder ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. En del elever kommer därför att ha både IUP och åtgärdsprogram, men det ena ersätter inte det andra. Tankar finns dock på att införliva åtgärdsprogrammet i IUP på sikt. Men som det är i nuläget kan åtgärdsprogram upprättas när som helst under skolåret, medan IUP upprättas vid utvecklingssamtal. Nedanstående bild, hämtad ur Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer* (2005), illustrerar denna tanke på hur IUP kontinuerligt ska användas i praktiken.

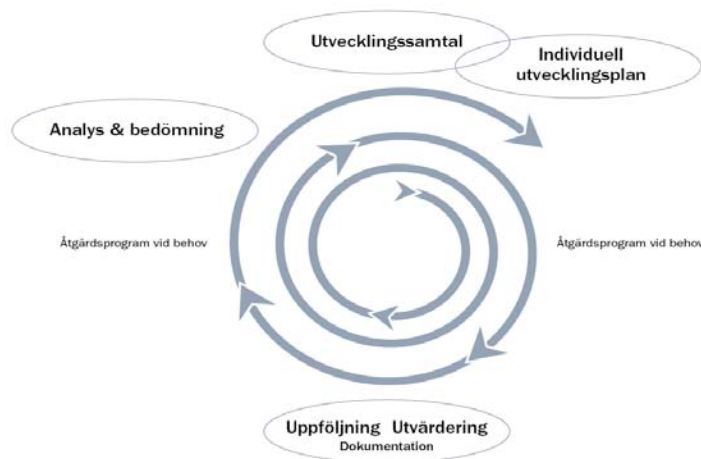

Fig. 1 (Skolverket 2005, s. 12)

3.1.3 IUP i praktiken

I rapporten *Elevens framgång – skolans ansvar* (2005) konstaterade expertgruppen att det fanns stora variationer i hur långt de olika kommunerna kommit med att skapa goda lärandemiljöer. Expertgruppen lämnade dock inget förslag på någon färdig modell för hur IUP:n bör se ut, utan överlämnade åt varje enskild kommun och skola att själva utarbeta egna modeller.

Detta har fått till följd att många skolor och lärare haft ett tidskrävande och digert arbete med att utforma IUP:n, och att de olika varianterna av IUP i dagens skola är många. Varje plan bör dessutom anpassas till barnets ålder och behov; exempelvis finns det IUP i form av tecknade små äpplen, där de mindre barnen får färglägga äpplena efter i vilken grad de samtycker med påståendena. Flera skolor arbetade dock redan sedan tidigare med någon variant av utvecklingsplan, till exempel i form av elevportfolios eller loggböcker. Dessa har de nu kunnat vidareutveckla, så att de anpassats till Skolverkets allmänna råd om IUP.

Andra skolor har köpt in något av de färdiga koncept som finns att tillgå, exempelvis Unikum IUP eller Agneta Zetterströms ”Att arbeta med IUP”. Den sistnämnda följer kursplanerna på ett strukturerat sätt, och anger tydliga kriterier för vad eleverna ska uppnå i form av olika stegblad. Detta konkret mätbara arbetssätt har i sin helhet tilltalat flera skolor, medan andra har gjort egna modifieringar av de färdiginköpta koncepten.

Vad gäller friskolorna har flera av dem arbetat med IUP sedan många år. Som exempel kan nämnas att utbildningsföretaget Vittras modell alltsedan starten 1993 har sin grund i individuella utvecklingsplaner (Johansson 2003). På både Kunskapsskolan och Vittra innehar de individuella utvecklingsplanerna en central roll, och utgör en naturlig del av vardagen för eleverna där. Dessa utbildningsföretag har båda centrala enheter för IUP-frågor. Till skillnad från de kommunala skolorna sker allt utvecklingsarbete med IUP i dessa enheter, och inte av de enskilda lärarna på respektive skola.

3.2 Tidigare forskning

Eftersom IUP är ett relativt nytt begrepp inom skolvärlden har vi inte hittat så många arbeten skrivna i ämnet. Det finns dock några intressanta examensarbeten som vi tittat närmare på, av vilka främst kan nämnas Elisabet Holsts *IUP i grundskolan – ett lärarperspektiv* (2005). Holst har i sitt arbete intervjuat sex lärare om deras syn på IUP, och vem de anser att IUP:n är till för. Arbetet var mycket intressant för oss att ta del av, då vi själva gärna skulle ha haft med lärarna i vår undersökning, men inte fann utrymme för det. Holsts arbete har styrkt vår uppfattning om att det främst tycks vara utifrån lärarnas perspektiv det finns negativa aspekter med IUP-arbetet, då ett stort fokus ligger på den tidsbrist många lärare känner. Flera av lärarna uttrycker också att de utifrån elevernas perspektiv tror att IUP:n kan verka stressande, då de förutsätter att de kommer att jämföra sig med varandra. Intressant att notera var också det faktum att lärarna tycktes uppfatta att IUP:n var lika mycket till för dem som lärare, som till för elever och föräldrar. Detta finner vi anmärkningsvärt, då det klart framgår av såväl själva namnet *Individuella utvecklingsplaner*, som av de *Allmänna råd och kommentarer* Skolverket gett ut, att det är för elevens skull utvecklingsplanerna ska upprättas. Däremot är det självklart inget fel om de i förlängningen underlättar lärarens arbete, men det får inte ses som ett mål i sig anser vi.

Vad gäller IUP sett ur ett elevperspektiv har vi hittat två arbeten kring detta. Det ena är en 5-poängsuppsats skriven 2003 av Kith Persson, med namnet *Elevers syn på individuella utvecklingsplaner*. Persson har i sitt arbete genomfört en enkätundersökning bland elever, som sedan jämförts med en tidigare genomförd enkätundersökning bland föräldrar. Denna uppsats kan dock inte sägas ha tillfört vårt arbete något av relevans, bland annat eftersom den form av IUP som Persson beskriver är annorlunda jämfört med den numera obligatoriska IUP vi avser. IUP:n i Perssons uppsats bygger exempelvis inte på ett elevdeltagande, och sträcker sig bara över ett läsår i taget, varför ingen fokus ligger på elevens långsiktiga utveckling.

Det andra arbetet om IUP skrivit med ett elevperspektiv är det som kan sägas ligga närmast det vi är intresserade av att ta reda på. *Elevers uppfattningar om arbetet med individuella utvecklingsplaner* (2006) är en c-uppsats skriven vid Örebro universitet förra året av Svärth och Gelinder. De har genomfört gruppintervjuer med elever i

skolår 4, med syfte att beskriva elevers uppfattningar av att arbeta med individuella utvecklingsplaner. Eleverna har arbetat med IUP, enligt Zetterströms variant, under en termin. Uppsatsen har vissa likheter med vårt arbete, men skiljer sig åt bland annat eftersom de sökt göra kopplingar mellan IUP-användandet och det sociokulturella perspektivet.

3.3 IUP i litteraturen

Det område vi valt att undersöka är än så länge tämligen outforskat. Således har vi haft svårigheter att hitta litteratur direkt kopplad till ämnet, om vi bortser från diverse offentliga rapporter. Men då IUP:n kan sägas ha kopplingar till portfoliomethodiken, har vi valt att bland annat titta närmare på denna.

Att portfoliomethodiken och IUP har starka beröringspunkter framgår tydligt då vi läser Roger Ellmins *Portfolio – sätt att arbeta, tänka och lära* (1999). Portfoliomethodiken blev populär inom den svenska skolan i slutet av 90-talet, och många skolor arbetar fortfarande med den. I flera fall har man valt att göra portfolion till en kompletterande del av IUP:n, vilket bland annat är fallet på en av våra undersökta skolor. Portfolion kan alltså i viss mån sägas vara en föregångare till IUP. Till exempel menar Ellmin att en central utgångspunkt för arbetet med portfolio är att eleverna lär sig något om sitt eget lärande, vilket ju även kan sägas vara ett av syftena med IUP:n, och det vi främst kommer att koncentrera vår undersökning kring.

Ellmin menar också att eleverna upplever större arbetstillfredsställelse när de krav som ställs på dem är tydliga och rimliga, och när de har hög grad av kontroll över sin egen arbetssituation. Detta är också en teori som står att finna i Evenshaug och Hallen (2001). I skolverkets *Allmänna råd och kommentarer* (2005) heter det att ”Eleven ska ses som en aktör med egen vilja och kapacitet att lära och hennes/hans motivation och lust att gå vidare i sitt lärande ska uppmuntras och stärkas.”

4 TEORI

Då vi under utbildningens gång kom i kontakt med Dysthes *Det flerstämmiga klassrummet* (2005) kände vi att hennes tankar om hur det flerstämmiga klassrummet utvecklar elevernas metakognitiva förmåga, och vad detta innebär, tilltalade oss. Dysthe skriver bland annat att förmågan att reflektera över sin egen inlärningsprocess är en förutsättning för att eleven ska kunna utnyttja sin inlärningspotential bättre. Om läraren är ensam om att ha kontroll över inlärningsredskapen i ett klassrum, saknar eleverna ofta denna metakognitiva medvetenhet. ”Även om eleverna deltar i undervisningen, behöver de inte lära sig särskilt mycket av den, om de inte vet vad de gör och varför de gör det.” (s 107).

Trots att den metakognitiva förmågan inte ordagrant nämns i Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer* (2005) är det uppenbart att den individuella utvecklingsplanen har som ett av sina syften att öka denna förmåga. Till exempel står det att ”Lärarna har ansvar för att eleven i sitt dagliga arbete får träna sig i att se sitt eget lärande och att kunna beskriva detta och sina kunskaper.” (Skolverkets allmänna råd 2005, s 11). Även i läroplanerna tycks den metakognitiva förmågan spela en stor roll, då man bland annat omnämner vikten av elevernas studiefärdighet. ”Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny teknik blir därför viktiga” (Lärarens handbok, s 11).

I Allwood och Jonsson (2001) kan vi läsa att forskning har visat att en god metakognitiv färdighet faktiskt förbättrar elevernas skolprestationer. Det har visat sig vara betydelsefullt ”att individen lär sig hantera sin metakognitiva förmåga för att kunna välja ut relevant information, tillämpa de inlärningsstrategier som är bäst lämpade för materialet, bearbeta materialet effektivt beroende på om det är långsiktig eller kortsiktig behållning som eftersträvas,..., etc.” (Allwood och Jonsson 2001, s 80). Denna utveckling av en god metakognitiv förmåga är dock inget som sker per automatik, utan eleverna måste göras medvetna om den egna metakognitiva förmågan, och uppmuntras att använda sig av denna förmåga i sin inläring. Dessutom krävs det att eleverna får respons på realismen i sina metakognitiva bedömningar.

Skolan bör därför följaktligen ge mer uppmärksamhet åt elevers självvärderande. Detta kan ske antingen genom direkt undervisning på området, eller mer indirekt, genom att till exempel inkludera utvärderingsmoment gällande den metakognitiva förmågan i hemuppgifter. Forskningen inom detta område är ständigt pågående, men det är påtagligt att man tittat på de resultat som hittills framkommit angående metakognitionens betydelse då man utformat de idag gällande råden för den obligatoriska IUP:n.

Vi tycker oss också kunna finna spår av Vygotskijs teori om den närmaste utvecklingszonen, som bland annat står att läsa om i hans *Tänkande och språk* (2005), i de *Allmänna råd och riktlinjer* (2005) för IUP:n som skolverket utformat. Den närmaste utvecklingszonen bygger på grundantagandet att människan alltid befinner sig i förändring; på väg att erövra nya redskap med hjälp av vad vi redan behärskar. Inom skolans värld pekar då denna utvecklingszon på de steg som ligger närmast för eleven att ta. Men för att eleven själv ska kunna avgöra vad som är nästa steg i utvecklingen krävs att hon själv är aktiv i processen så att begreppen blir tydliga och personligt formulerade.

Vygotskijs teori sätter undervisningens betydelse i centrum, eftersom den är förutsättningen för all psykologisk utveckling. Han menar att det är läraren som ska skapa förutsättningar för det sociala och aktiva lärandet. Den goda pedagogiken är alltid riktad mot individens utveckling; ”Bara den inläring som springer före utvecklingen och drar den med sig är bra i barndomen” (Vygotskij 2005, s 333).

Vygotskij är kritisk till olika typer av test som bara talar om vad eleverna redan vet eller kan. ”Alla tester och all pedagogik skall vara utvecklingsorienterade; mot nivåer som barnet ännu inte nått och ge besked om hur dessa skall erövrats.” (Kroksmark 2003, s 453).

5 METOD

5.1 Allmänt om metod

I det här avsnittet kommer vi att föra en diskussion kring de vanligaste undersökningsmetoderna så som de beskrivs i Johansson och Svedner (2006). De metoder som omnämns är: enkät, kvalitativ intervju, observation och textanalys. Eftersom textanalys inte är en relevant metod för vårt arbete kommer vi inte att gå in närmare på denna, men fortsätter här nedan en beskrivning av de övriga metoderna. Vi går inte heller här in på vilka metoder vi har valt för vår undersökning utan kommer att ägna nästa avsnitt åt den diskussionen.

5.1.1 Enkät

Med enkätmetoden får man tillgång till bred men ytlig information. Enligt vad som framkom i en utvärdering genomförd av Johansson (2006) finns det en tendens bland lärarstudenter att överanvända metoden och man kunde se att den ofta tillämpades på frågeställningar där man kunde ha fått ett bättre resultat med en annan metod, exempelvis intervju eller observation. Utvärderingen visade dessutom att i många fall då studenterna varit missnöjda med sitt examensarbete hade enkätmetoden använts som enda metod. Andra svagheter med metoden som omnämns av Johansson och Svedner (2006) är bland annat att det kan vara svårt att komma åt själva problemställningen enbart med hjälp av enkätfrågorna, som riskerar att bli alltför allmänna och därmed omöjliga att besvara. En annan brist med metoden är att följdfrågor per automatik uteblir.

Vad man bör tänka på om man beslutar sig för att använda enkätmetoden är, enligt Johansson och Svedner (2006), att ha sitt syfte och sin problemställning klart för sig, samt att frågeställningarna är genomtänkta, och att de väl anknyter till syftet. Dessutom passar enkätmetoden bäst då man har fasta svarsalternativ och söker svar på faktafrågor. Vill man i stället ta reda på informantens synsätt och attityd lämpar sig intervjun bättre som metod.

5.1.2 Intervju

Johansson och Svedner (2006) skiljer mellan två olika typer av intervjuer, nämligen den mer strukturerade intervjun med fasta frågor och den kvalitativa intervjun med friare formulerade frågor. I den kvalitativa intervjun kan frågorna variera beroende på svaret och följdfrågor blir naturliga. Syftet med den kvalitativa intervjun är att få så uttömmande svar som möjligt och den ska därför helst spelas in på band, så att ingen information går förlorad. Metoden tycks vara den vanligaste vid lärarexamensarbeten och också här förekommer en viss överanvändning.

Risken med kvalitativa intervjuer med ett fåtal informanter som representerar en och samma grupp är att underlaget blir för litet för att man ska kunna dra några generella slutsatser. Om jämförelsegrupp saknas blir det svårt att föra analytiska resonemang. Därför bör man enligt författarna tänka igenom om det finns andra bra metoder att komplettera intervjumetoden med. I en intervjusituation finns det dessutom en risk att intervjuaren påverkar svaren genom att han/hon, utan att själv märka det, uttrycker sina förväntningar och värderingar. Detta kan man undvika genom att ha väl genomtänkta frågeställningar och genom att formulera syftet klart och tydligt för informanten. Förutom detta bör man anstränga sig att dessutom ställa frågor som är lätta att besvara och försöka bygga upp en förtroendefull relation till informanten.

Den information man får ut av intervjumetoden är djupgående men smal och rätt använd kan den ofta ge intressanta och lärorika resultat om attityder och förhållningssätt. Johansson och Svedner (2006) rekommenderar dock en kombination av metoder och olika undersökningsgrupper då intervjumetoden som enda metod kan innehålla svagheter. Helst bör man också ha gjort en förintervju - en pilotintervju.

5.1.3 Observation

När syftet är att samla information inom områden som rör skeenden och beteenden i naturliga situationer använder man sig av observationer. Det finns ett stort antal observationsmetoder, alltifrån strängt strukturerade metoder till betydligt friare observationer liknande de vardagliga observationer vi gör för att skaffa information om omvärlden. (Patel & Davidson, 2003)

Som exempel på olika observationsmetoder nämner Johansson och Svedner (2006) bland annat avprickningsmetoden, som kan sägas vara en sorts kvantitativ observation, där man använder sig av ett schema för avprickning. Detta möjliggör statistisk bearbetning av informationen. Andra metoder är mer kvalitativa, som löpande observationer (eller löpande protokoll) där så mycket som möjligt av det som sker skrivs ner, eller sociogram som används för att observera sociala relationer i en grupp.

Observationsmetoden, i likhet med de andra metoder som tagits upp ovan, används ofta i kombination med andra undersökningsmetoder. En intervju kan till exempel med fördel inledas med att man observerar det som ska undersökas och sedan utformar intervjun utifrån vad observationen visat. Den största nackdelen med observationsmetoden är, enligt Patel och Davidson (2003), att den oftast är dyr och tidsödande och den utesluts därför många gånger som metod.

5.2 Valet av undersökningsmetod

Den huvudsakliga metod vi har använt oss av för vårt arbete har varit en kvalitativ undersökning i form av intervjuer. Som ett inledande komplement till vår huvudmetod har vi även utfört en kvantitativ undersökning i form av ett frågeformulär. Frågeformuläret begränsades till 105 elever och vi har därför valt att använda oss just av termen ”frågeformulär” och inte ”enkät”, som vi uppfattar som en betydligt mer omfattande undersökning. Enligt Johansson och Svedner (2006) bör man i en enkätundersökning inte samla in färre än 200-300 besvarade enkäter.

Vår ursprungliga tanke var att endast genomföra kvalitativa intervjuer, då vi framförallt var intresserade av elevernas reflektioner kring IUP och eftersträvade så uttömmande svar som möjligt. Vi såg ett stort värde i att eleverna fick prata fritt kring ämnet och ville ha möjlighet att anpassa våra följdfrågor efter deras svar. Vi insåg dock ganska snart att det skulle vara värdefullt för oss att också få ett bredare perspektiv. Därför beslutade vi oss för att komplettera vår intervjuundersökning med ett frågeformulär. Ett annat syfte med frågeformuläret var att ”fånga upp fältet” inför intervjuundersökningen, och att få en uppfattning om huruvida vi hade tänkt på allt i våra frågeställningar, eller om det fanns sådant vi eventuellt hade missat. Frågeformulären delades därför ut några dagar innan intervjuerna skulle äga rum. Vi fick därmed en möjlighet att sammanställa

svaren och reflektera över dessa innan vi genomförde intervjuerna. Avsikten med frågeformuläret var således att det skulle vara ett komplement till vår huvudundersökning, intervjuundersökningen.

En av svaghetererna med enkätmetoden, så som den beskrivs av Johansson och Svedner (2006), är att det kan vara svårt att komma åt själva problemställningen enbart med hjälp av enkätfrågor. Eftersom vi även har valt att utföra intervjuer anser vi inte att vi hamnar i denna problematik. Vi kan tvärtom se att de frågor och fasta svarsalternativ vi formulerat i vårt frågeformulär svarar väl mot några av frågeställningarna i vårt syfte. Som exempel kan nämnas; ”Hur ofta tittar du på din IUP i genomsnitt?” (fråga 3 i frågeformuläret, bilaga 2), som har en stark koppling till den andra frågeställningen i vårt syfte, *Hur används utvecklingsplanerna rent konkret?*

Nackdelen med den kvalitativa intervjun som metod är att den är smal, då antalet informanter är litet, men den information man kan få fram är å andra sidan djupgående. I övrigt uppvisar metoden, enligt Johansson och Svedner (2006), brister framförallt i kombination med andra faktorer. Såsom att jämförelsegrupp saknas i de fall då samtliga informanter tillhör samma grupp. I vårt fall har vi hämtat våra informanter dels från olika skolor men också från olika skolår, och undkommer därmed denna svaghet.

5.3 Pilotstudie

Vi genomförde en pilotintervju med en elev i skolår 9 på en annan skola än de båda vi valt att undersöka. Denna bandades inte utan genomfördes per telefon, vilket naturligtvis inte ger samma resultat som vid ett personligt möte, där man har möjlighet att tyda kroppsspråk och gester hos informanten. Eftersom syftet med pilotintervjun var att ge oss en uppfattning om i vilken utsträckning de intervjufrågor vi hade tänkt oss verkligen skulle ge oss svar på de frågeställningar vi hade i vårt syfte, så ansåg vi inte att detta var av avgörande betydelse. Informanten i detta fall var en för oss känd person och sannolikheten var därför också stor att hon kände sig trygg i intervjusituationen och inte var rädd för att låta tankarna flöda fritt. Den bedömning vi gjorde efter att ha analyserat svaren i pilotstudien var att våra formulerade frågeställningar fungerade för att få fram den information vi sökte.

5.4 Urval

För genomförandet av våra undersökningar valde vi att vända oss till elever i grundskolans senare år på två olika skolor, Ylvaskolan och Malteskolan (fingerade namn). För att ge en mer omfattande bild av informanterna i våra undersökningar ger vi här nedan en bakgrund till den skolmiljö som format dem.

5.4.1 Beskrivning Ylvaskolan

Ylvaskolan är en traditionell F-6 skola i en skånsk småstad. Skolan har ca 350 elever, och bedriver undervisningen i åldershomogena klasser. I skolans lokala arbetsplan står det att eleven ska ha en individuell utvecklingsplan som skapas av ansvarig lärare, elev och förälder. Vidare ska elevens portfolio, individuella utvecklingsplan samt lärarnas dokumentation ligga till grund för utvecklingssamtalet. I utvecklingssamtalet utvärderas utvecklingsplanen och nya mål sätts.

Utifrån detta har lärarna fria tyglar att utforma de individuella utvecklingsplanerna. Detta har man främst gjort genom diskussioner i respektive arbetslag. På skolan har man dock sedan tre år tillbaka arbetat med SUS, LUS och MUS (skrivutvecklings-, läsutvecklings-, och matematiskt utvecklingsschema), vilka utgör grundstenarna i dagens IUP. Vårterminen 2006 utarbetade man även ett EUS, d v s ett engelskt utvecklingsschema. Dessutom har man de senaste tre åren arbetat med portfoliomethoden. Lärarna på skolan uppfattar det därför som att de arbetat med utvecklingsplaner av varierande former under en längre tid, och inte egentligen förändrat arbetssättet kring detta i och med det obligatoriska införandet av IUP vårterminen 2006.

Sjätteklassarna på skolan som genomförde frågeformuläret är uppdelade i tre parallella klasser. I två av klasserna rådde viss förvirring kring begreppet IUP, och vi fick förklara det som att det var ungefär deras portfolio som menades. I den tredje klassen var det inga problem att förstå innebörden av IUP, och det var också från denna klass vi valde att intervjua tre elever. Denna klass började arbeta med portfolio i skolår 3, då de även fick stifta en första bekantskap med SUS, LUS och MUS. När nuvarande lärare övertog klassen i skolår 4 intensifierades detta arbete.

5.4.2 Beskrivning Malteskolan

Malteskolan är en fristående skola med ca 250 elever. Skolan startade år 2002 och ingår i ett utbildningsföretag, där man arbetat med utvecklingsplaner sedan drygt tio år tillbaka. I och med att man har arbetat med IUP under så pass lång tid har skolan väl utvecklade dokument för elevernas utvecklingsplaner, som eleverna själva förvarar i en ”IUP-bok” tillsammans med bland annat veckoplaneringar och utvärderingar.

De individuella utvecklingsplanerna ligger till grund för vardagens arbete och konkretiseras genom den *handlingsplan* som elev, föräldrar och lärare tillsammans arbetar fram vid utvecklingssamtalet, eller *IUP-samtalet* som det heter här. Vid IUP-samtalet sätter eleven upp mål som avser personlig utveckling, lärande och kunskapsutveckling i samråd med ansvarspedagogen och vårdnadshavaren. Dessa skrivs ned i handlingsplanen i IUP-boken. Varje vecka skriver eleven ner en planering för sitt arbete utifrån målen i handlingsplanen, som sedan utvärderas i slutet av veckan. Planering och utvärdering kommenteras därefter både av pedagogen och av vårdnadshavaren. IUP-boken ska följa med på varje lektion, som även den utvärderas av eleven, och under den tid som är avsatt för eget arbete.

Förutom handlingsplan, planering och utvärdering innehåller IUP-boken även elevens kunskapssol, som är en slags karta innehållande alla ämnen och delmål. När eleven klarat av ett mål fylls detta i och på så vis kan eleven enkelt se vad den har kvar att arbeta med. En motsvarande karta finns för projekten och de mål som är knutna till dem.

På Malteskolan har dialogen en viktig plats i verksamheten. Man samtalar mycket med eleverna, både i enskilda samtal och i gruppsamtal. En del av dessa är schemalagda, medan andra kan vara mer spontana. Dialogen utgår ofta från IUP:n och dess tre delar som nämnts ovan: personlig utveckling, lärande och kunskapsutveckling. Man anser att dessa tre delar är lika viktiga för ett livslångt lärande och varandras förutsättning.

5.4.3 Undersökningsgrupp

Anledningen till att vi valde just dessa skolor var att vi redan tidigare hade etablerat personliga kontakter med dessa, då den ena varit partnerskola för en av oss, och den andra skolan varit arbetsplats för den andra av oss. Valet av skolor var alltså selektivt

och skedde genom kontakter. Skälet till att vi ville rikta oss till grundskolans senare år är att vi misstänkte att det kunde bli svårt för de yngre eleverna att ge uttömmande svar på våra frågor, och att undersökningen krävde att eleverna kunde uttrycka sig och reflektera över sitt lärande. Eftersom våra frågeställningar utgår från att eleverna ska kunna ge sin syn på IUP kräver det också att de har inblick i den, vilket de yngre eleverna sannolikt inte har i samma utsträckning.

Enkäten delades ut till totalt 105 elever, varav 52 elever i skolår sex på Ylvaskolan och 53 elever i skolår 8 och 9 på Malteskolan. Valet av skolår 8 och 9 på Malteskolan kändes självklart då dessa elever arbetat med IUP under en längre tid. Dessa elever arbetar integrerat och därför föll det sig naturligt att ta med båda skolåren. Vi ville dessutom att antalet elever på de båda skolorna skulle ligga så nära varandra som möjligt, liksom antalet yngre respektive äldre elever. Vi tyckte att det kunde vara av värde för oss i vår undersökning att ha olika åldrar representerade, samtidigt som vi inte ville vända oss till alltför unga elever, av skäl som vi nämnt ovan. Eftersom en av oss kommit i kontakt med eleverna i skolår 6 på Ylvaskolan under utbildningen tyckte vi att det passade bra att inkludera dessa i undersökningen.

För vår intervjuundersökning valde vi ut tre elever från skolår sex på Ylvaskolan, som fanns med bland dem som via frågeformuläret meddelat att de var intresserade av att delta i intervjuundersökningen. Av dessa var två flickor och en pojke. Urvalet var selektivt då vi medvetet valde ut elever som vi visste kunde uttrycka sig och som förväntades ge oss mycket information, däremot var vi helt ovetande om deras inställning till IUP. På Malteskolan visste vi att eleverna tillfrågats av sina lärare om de ville delta i undersökningen, och på intervjudagen hade vi två flickor från skolår 8 respektive 9 och en pojke från skolår 9 som uttalade sitt intresse för att delta i undersökningen. Också här tillämpades selektivt urval då eleverna delvis valdes ut av sina lärare.

Informanterna i vår intervjuundersökning utgjordes alltså av totalt sex elever, varav fyra flickor och två pojkar. Att flickorna är överrepresenterade i undersökningen anser vi vara utan betydelse då vi inte har för avsikt att belysa könsaspekten utan endast är intresserade av att ta reda på elevers inställning och attityd till IUP.

5.5 Genomförande

Proceduren kring genomförandet av undersökningarna började med att vi tog kontakt med berörda personer på respektive skola. På Malteskolan innebar detta att vi kontaktade skolchefen, som gav sitt samtycke och som i sin tur kontaktade lärarna i det aktuella arbetslaget. När vi kommit överens om tid och dag med dessa åkte vi sedan ut till skolan och delade ut frågeformulären till elever i skolår 8 och 9, som de besvarade under sin återsamling. Formulären samlades in direkt efter besvarandet.

Den första kontakten med Ylvaskolan skedde via en av klasslärarna för skolår 6, där vi ville genomföra undersökningarna. Också här fick vi ett positivt mottagande och rektorn kontaktades, mest för att denne skulle vara informerad. Efter överenskommelse med tidigare nämnda klasslärare åkte vi sedan ut till skolan och delade ut frågeformulären, som besvarades av elever i tre klasser. Insamlandet av frågeformulären skedde sedan omedelbart.

I vår kontakt med skolledarna på de båda skolorna såg vi till att de, förutom att bli informerade om själva syftet med vårt arbete, också fick ta del av våra intervjufrågor och frågeformulär. I samband med att frågeformulären senare delades ut passade vi också på att undersöka vilka elever som var intresserade av att ställa upp på en intervju och tider bokades in för detta syfte.

Ett par dagar senare åkte vi så tillbaka till skolorna för att genomföra intervjuerna. Den första skolan vi åkte till var Malteskolan och dagen efter besökte vi Ylvaskolan. Då hade vi hunnit sammanställa frågeformulären och dragit slutsatsen att de frågor vi tänkt oss för intervjuundersökningen borde räcka. Inga nya frågor hade dykt upp i samband med att eleverna besvarade frågeformulären och de verkade förstå våra frågor.

Intervjuerna genomfördes sedan individuellt med eleverna för att var och en skulle komma till tals och kunna uttrycka sina tankar om utvecklingsplaner utan att bli avbruten. Längden på intervjuerna var ungefär 20 minuter, och själva platsen där de ägde rum var, som vi tidigare nämnt, elevernas egen skola och således en för dem bekant och trygg plats. På båda skolorna fick vi tillgång till ett separat rum där vi kunde sitta ostört. Eleverna tillfrågades om det gick bra att spela in intervjun på band, vilket

ingen av dem hade några invändningar emot. Alla intervjuer bandades därför i sin helhet.

Fördelen med att spela in intervjuerna jämfört med att föra anteckningar är enligt vårt tycke först och främst att man inte missar något, men också att man kan hålla fokus på informanten och dennes kroppsspråk. Intervjun blir på så sätt mer levande, då man kan anpassa följdfrågor till det informanten sagt och följa upp svaren på ett bättre sätt. Det svåraste med intervjuundersökningen upplevde vi var att inte hamna i fällan att ställa ledande frågor, i de fall då vi märkte att informanten hade svårt att uttrycka sig eller formulera det vi gissade att han eller hon menade.

5.6 Databearbetning och tillförlitlighet

Av 105 insamlade frågeformulär har vi räknat bort en, eftersom vi bedömde svaren i denna som oseriösa, i övrigt besvarades samtliga frågeformulär seriöst och lämnades in direkt efter besvarandet. Anledningen till att bortfallet var så litet antar vi bero på att vi fanns på plats under hela tiden som eleverna besvarade frågeformulären, och att dessa samlades in direkt. Som en av de viktigaste svagheter med enkätundersökningar nämner Johansson och Svedberg (2006) enkätadministration, dvs hur den delas ut och samlas in. Som ytterligare en svårighet nämner författarna en ”risk för enkättrötthet” beroende på det stora antalet examensarbeten som genomförs varje år, men vi upplevde det som att det fanns en vilja bland våra informanter att hjälpa oss med vårt arbete.

I de 104 frågeformulär som vi har bearbetat för vårt resultat har vi funnit enstaka svar som vi varit tvungna att räkna bort av olika orsaker. Detta beror i några av fallen på att eleverna har valt flera olika svarsalternativ, då vår avsikt varit att de endast skulle välja ett. Detta hade vi enkelt kunnat undvika genom att vara tydligare och understryka för eleverna att endast ett svarsalternativ var möjligt. I andra fall har bortfallet skett eftersom eleven kryssat för både ”ja” och ”nej”, alternativt lämnat blankt. Anledningen till detta antar vi är att eleverna varit osäkra på vad de skulle svara, och att alternativet ”vet ej” inte funnits med.

Bearbetningen av frågeformulären gick till så att vi skrev in alla frågor och svar i ett excellark. För att kunna relatera de olika svaren till varandra, och eventuellt hitta

kopplingar och förklaringar till varför eleverna svarat som de gjort på en viss fråga, gjorde vi sedan korstabeller på några av frågorna. Ett urval av frågorna gjordes sedan, som vi använde för att komplettera resultatet från intervjuundersökningen.

Intervjuerna bandades, som tidigare nämnts, i sin helhet och skrevs sedan ut. Här hade vi aldrig för avsikt att göra en exakt transkribering utan nöjde oss med att skriva ner det som vi ansåg vara av betydelse för våra frågeställningar. Det visade sig dock att det mesta som sades kändes värdefullt och därför utelämnades så gott som inget.

Samtliga sex intervjutillfällen gick till på samma sätt. Vi medverkade båda två vid alla tillfällen och var ungefär lika aktiva med att ställa frågor. De yttre omständigheterna var således desamma bortsett från vid ett intervjutillfälle där vi blev avbrutna vid två tillfällen under intervjun. Vi kan dock inte se att detta skulle ha påverkat resultatet, då vi lyckades ta upp tråden igen på ett naturligt sätt, och fick lika omfattande svar som vid de andra intervjutillfallen.

Vi kunde känna att vår uppmärksamhet varierade något mellan den första intervjun och den tredje vid båda skolorna. Vi märkte att vi blev trötta och hade svårare att hålla reda på vilka frågor vi hade fått svar på och vilka följdfrågor vi hade ställt till vem. Det hade naturligtvis varit enklare för oss att hålla reda på detta om vi hade haft en mer strukturerad intervju, där frågorna ställts i samma ordning vid varje tillfälle. Vi tycker dock att fördelarna med kvalitativ intervju överväger, då informanten ges möjlighet att vidareutveckla sina tankar, och svaren blir mer uttömmande och informationsrika.

5.7 Etiska frågor

Kvale (1997) sammanställer i sin bok några etiska frågor som man bör överväga inför en intervjuundersökning. Vi kommer att lista frågorna nedan och föra ett kort resonemang om hur vi tänkt kring dessa.

- **Vilka är fördelarna med undersökningen?**

Genom vår undersökning hoppas vi väcka tankar inte bara hos intervjudeltagarna utan också hos de övriga inblandade i själva proceduren kring undersökningen, då de blivit informerade om vårt syfte. Vi hoppas också på att

vår rapport kan bli till nytta för lärare och andra berörda inom skolan som har en önskan att vidareutveckla sitt arbete med IUP.

- **Hur kan man erhålla *informerat samtycke* från de deltagande intervjupersonerna?**

Den här frågan diskuterade vi mycket kring, framförallt när det gällde vem som ger sitt samtycke. Räcker det att eleverna, deras lärare och skolledare ger sitt samtycke eller behöver vi involvera, eller åtminstone informera, föräldrarna? Vi beslutade oss för att det räckte med ett godkännande från de förut nämnda och att vi kunde lämna föräldrarna utanför. Beslutet grundade sig på att vi inte ansåg att de frågor vi ämnade ställa var av sådan karaktär att ett godkännande från föräldrarna krävdes. Av samma skäl ansåg vi att det räckte med en muntlig bekräftelse. Intervjufrågor och frågeformulär överlämnades till skolledarna så att de hade möjlighet att titta igenom dessa innan vi kom ut till skolorna. Väl på plats fick också lärarna ta del av dessa dokument, medan eleverna endast fick veta att det rörde sig om deras IUP. När eleverna senare tillfrågades om de frivilligt ville delta i en intervju hade de redan besvarat frågorna i frågeformulären och var därför informerade om undersökningens generella syfte.

- **Hur kan de intervjuades konfidentialitet skyddas?**

De intervjuer som vi har genomfört är inte ämnade att vare sig publiceras eller citeras i sin helhet. Vi insåg dock tidigt att det sannolikt skulle kunna finnas kortare citat som kunde vara värdefulla att återge i resultatet och analysen. Eventuell information i dessa som kan identifiera intervjupersonen har i sådana fall avlägsnats. I utskrifterna nämns inte heller några namn, varken på personer eller skolor och vi som skriver det här arbetet har ensamma tillgång till intervjumaterialet.

- **Vilka konsekvenser får undersökningen för dem som deltar i den?**

Vi kan inte se att medverkandet i undersökningen skulle få några negativa konsekvenser för de intervjuade. Inte heller publiceringen av undersökningen torde inverka negativt på intervjupersonerna eller någon annan person inom skolan. Möjligen kan medverkan i intervjun påverka deltagarna positivt då de

tvingas att tänka till kring sin IUP och dess syfte. En ökad medvetenhet kan därmed eventuellt förväntas.

- **Hur kommer forskarens roll att påverka undersökningen?**

Det finns två faktorer som möjligen skulle kunna påverka vår undersökning.

Den ena är det faktum att vi som skriver det här arbetet är positivt inställda till IUP. Vår hypotes är att IUP:n *kan* synliggöra lärandeprocessen för eleverna.

Finns det en risk att detta speglas i vårt sätt att ställa frågorna och leda intervjun?

Det är naturligtvis svårt att veta men vår uppfattning är att vi lyckades hålla oss neutrala. Den andra faktorn som eventuellt skulle kunna påverka undersök-

ningen är att en av oss känner informanterna på den ena skolan. Det kan finnas en risk att eleverna därmed inte vågar vara kritiska och att de känner en oro för

att informationen skall föras vidare. Å andra sidan kanske det faktum att de

känner den som ställer frågorna har en positiv inverkan på så sätt att det får dem att känna sig trygga och avspända och att vi har deras förtroende.

6 RESULTAT

I resultatdelen nedan har vi valt att ge våra sex informanter fingerade namn. De kommer dessutom genomgående att refereras till som ”hon”. Anna, Berit och Cecilia kommer från Malteskolan och använder sig av termerna handlingsplan istället för utvecklingsplan, och IUP-samtal i stället för utvecklingssamtal, vilket vi följaktligen också kommer att göra i förekommande fall. På Malteskolan har eleverna en IUP-bok, som omnämns i resultatet, medan eleverna på Ylvaskolan har en IUP-pärm. Doris, Ellen och Fanny kommer från Ylvaskolan.

Vi har valt att presentera resultatet utifrån de fyra frågeställningar vi söker svar på. Först redovisar vi de synpunkter som kommit fram i intervjuundersökningen, och därefter redovisar vi de relevanta resultat vi fått fram ur vårt frågeformulär. Trots att vi inte haft för avsikt att jämföra de båda skolorna i vår undersökning, finner vi det relevant att påvisa skillnaderna som framkommit dem emellan i frågeformulärsvar. Detta främst för att det i vissa fall visat sig ha relevans för vår tolkning i den analyserande delen. Därför redogör vi i cirkeldiagram ett totalresultat, medan vi i stapeldiagram tydliggör huruvida det finns någon skillnad mellan de båda skolorna. De bortfall som förekommer beror på att informanterna valt en kombination av svarsalternativen, eller på att de lämnat frågan utan svar.

6.1 Hur är elevernas syn på de individuella utvecklingsplanerna, och är de medvetna om syftet med dem?

Anna har en övervägande positiv syn på handlingsplanen. Hon kommenterar vid upprepade tillfällen nyttan med att eleven själv har tillgång till sin IUP, istället för att det är ett dokument som bara läraren har. Handlingsplanen är för henne en plan som går hela terminen, och där hon ser vad hon ska förbättra sig i, och hur hon ska uppnå detta. Hon anser att IUP är till för henne, och att föräldrar och lärare enbart ska vara till hjälp.

Berit ser väldigt positivt på handlingsplanen. Hon säger först att alla har nytta av den, och förtydligar sedan sitt uttalande med ”föräldrar och elev”. Fördelen för läraren

nämner hon först senare. Hon säger vidare att: ”Det blir mer gemenskap än vad vi hade på min förra skola. Där var det bara utvecklingssamtalet och inte så mycket mer”. Vi tror att hon menar att alla parter får mer insyn och delaktighet i kunskapsutvecklingen med hjälp av handlingsplanen. Tack vare handlingsplanen så känner hon att hon har ”koll” på allt hon gör, alla mål, och varför hon gör det. Hon tycker också att det är viktigt att det finns ett intresse från eleven själv att använda handlingsplanen för att det ska vara meningsfullt.

Cecilia delar de båda andras positiva inställning till IUP. Hon säger att ”den hjälper en att komma på rätt väg ifall det är något som man har missat.” Det är framför allt hon själv som har nytta av den och därefter hennes föräldrar. Hon tycker att den passar alla elever. Med handlingsplanen så tycker hon att man hela tiden följer upp så att man vet vilka mål man jobbar med.

Doris är kluven i sin inställning till IUP. Hon säger uttryckligen att IUP är bra, men att det är lite ”klyddigt” ibland att fylla i den. Dessutom tycker hon inte riktigt att den är till någon hjälp för just henne. Hon tycker att både lärare och elev har nytta av den, men inte att den är av vikt för föräldrarna. Syftet med IUP antar hon är att man ska ha något att gå efter, och att man ser vad man ska öva på. Hon tror också att den ska ”vara som ett stöd”.

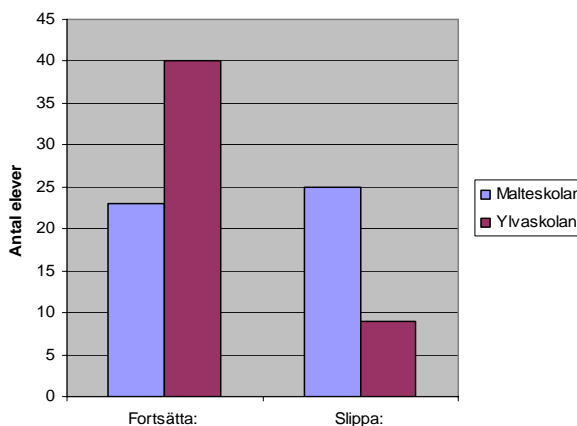
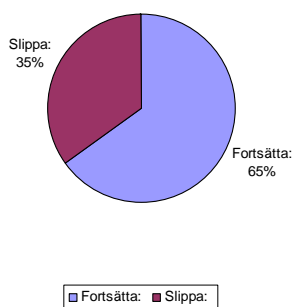
Ellen däremot är i huvudsak positivt inställd till IUP. Hon tycker att den är bra för att man enklare kan se vad man kan och vad man behöver jobba med. På frågan om vem som har mest nytta av IUP:n svarar hon att ”det är nästan lika mycket jag som min lärare”. Hon anser också att föräldrarna har nytta av den eftersom de ju annars inte vet vad hon gör i skolan. Syftet med IUP antar hon är att man enklare ska kunna se vad man behöver kunna. Dessutom tror hon även att den är till för att läraren ska kunna se vad man håller på med, och se om det är många som inte kan en viss sak. ”Så det är nog för att förenkla allting som vi har en IUP” säger hon sammanfattande.

Fanny har en något oklar inställning till IUP. Hon tycker förvisso inte ”att den gör någon skada”, men anser inte heller att den har gjort någon nytta för henne, förutom att hon ser vad hon är bra på. Dessutom tycker hon att den är jobbig, och att det inte är lönt att ha den. Fanny vill dock ha kvar IUP ”för att jag vill ha kvar saker som jag har gjort

bra”. Här förstår vi till slut att hon vill använda sin IUP-pärm till att förvara de arbeten som hon lyckats bra med. Hon säger sig inte ha en aning om vad syftet med IUP kan vara, men tror att den ”ska hjälpa till i studierna”. Hon tror att de som går till specialläraren har nytta av den, och anser att bara de som behöver en IUP bör ha den.

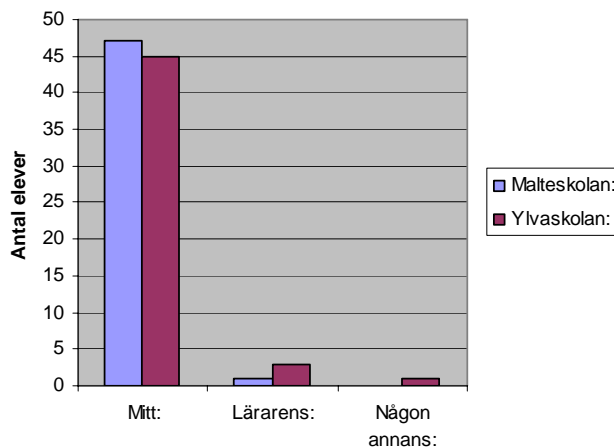
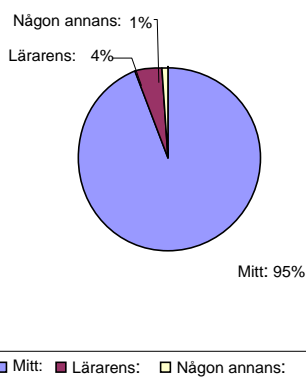
Frågeformulärets resultat visar att en majoritet av eleverna kan sägas vara positiva till IUP, såtillvida att 65 % svarat att de vill fortsätta med den, medan 35 % tycker det vore skönt att slippa den. Eleverna är i stort sett eniga om att det är deras eget ansvar att de uppnår målen i sin IUP. 95 % svarade att ansvaret huvudsakligen var deras eget, medan 4 % tyckte att läraren bar ansvaret, och 1 % ansåg att ansvaret var någon annans.

Om du fick välja, vill du då fortsätta med IUP, eller skulle du föredra att slippa?

Bortfall: 7 personer

Vems huvudsakliga ansvar är det att du uppnår målen i din IUP?

Bortfall: 7 personer

6.2 Hur används utvecklingsplanerna rent konkret? Upplever eleverna att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet?

Anna har mål i alla ämnen. Hon säger att hon har jobbat efter handlingsplanen hela terminen och att det har gått jättebra. Som exempel nämner hon att hon inte brukade läsa böcker, men att hon numera har det som ett av sina mål, och därför har läst tre stycken. På frågan om hon inte hade gjort detta om det inte hade stått i hennes handlingsplan svarar hon att det nog är så.

Tack vare sin handlingsplan håller hon själv hela tiden reda på vad hon behöver göra; ”man följer alltid sin handlingsplan”. Hon anser att hon blir mer målmedveten tack vare sin handlingsplan och gör kopplingen till att hon nu går i nian och vill ha bra betyg, och därför tänker ”vad behöver jag göra för att nå upp till det betyget?”. Hon tror att man tittar på sin handlingsplan om man vill ha bra betyg, men att det fortfarande finns elever som inte bryr sig om det. Det beror på hur eleven vill utvecklas.

Berit anger att hon tittar på sin handlingsplan minst en gång i veckan, men att det beror på när på läsåret det är. Direkt efter IUP-samtalet tittar hon inte så ofta för då har hon det färskt i minnet, men ju längre tid som går på terminen desto oftare tittar hon på sina mål för att ”verkligen ha koll på vilka mål man jobbar efter, vilka man uppnått, vilken nivå man ligger på och vad jag ska göra för att det ska bli bättre.” Hon har mål i alla ämnen och tittar ofta igenom dessa innan hon går till en lektion. Hon uppger att hon alltid har sin handlingsplan med sig och att hon inte kan vara utan den.

I samband med projekten får eleverna nya mål som Berit omformulerar till sina egna mål. Dessa skriver hon visserligen inte in i handlingsplanen men de finns i veckoplaneringen i IUP-boken, tillsammans med handlingsplanen. I likhet med Anna så tror hon att det främst är de som har lite större krav på sig själv, och högre mål, som ser nyttan med handlingsplanen.

Cecilia tittar på sin handlingsplan varje eller varannan dag, så att hon vet vad hon behöver jobba med ”så att det inte går åt skogen”. Hon har inte satt upp mål i alla ämnen utan menar att ”i början av terminen så vet man ju inte vad man ska göra, inte förrän en bit in i terminen och då kan man skriva in för alla ämnen.” Målen som sätts

upp på IUP-samtalet bestäms gemensamt av eleven, hennes föräldrar och läraren. Hon säger att när hon ser vilka mål hon har uppnått så vet hon vad hon har gjort, och slipper att göra om det.

Cecilia tror att handlingsplanen kan hjälpa alla att följa upp skolarbetet, men uppger att hon vet att många är trötta på den och på den dåliga kommentaren de kanske får från läraren. Hon tror att de nog skulle bli mer glada om de fick en bättre (mer positiv?) kommentar. Här tror vi att eleven mer syftar på sin IUP-bok och utvärderingen där, än på själva handlingsplanen.

Doris fyller i sina utvecklingsplaner ungefär en gång i månaden. Hon tror att läraren vill att de ska fyllas i ofta. Doris uppger att hon har IUP i matte, engelska, läsning och skrivutveckling. Men ”skrivutvecklingen kan jag inte fylla i mer, läsningen kan jag inte heller fylla i mer”. Hon gör en jämförelse med portfolio, och menar då att IUP handlar mer om att kryssa i vad man kan eller vad man inte kan, medan man i portfolion visar saker man har gjort. På vår fråga om hur hennes mål sätts så svarar hon att ”det finns ju vissa grunder som berättar vad man ska kunna, och sen sätter man själv upp mål”. ”Vid utvecklingssamtalen kollar man vad man kan och inte kan, och det som du är mindre bra på det sätter du som mål, tillsammans med läraren”.

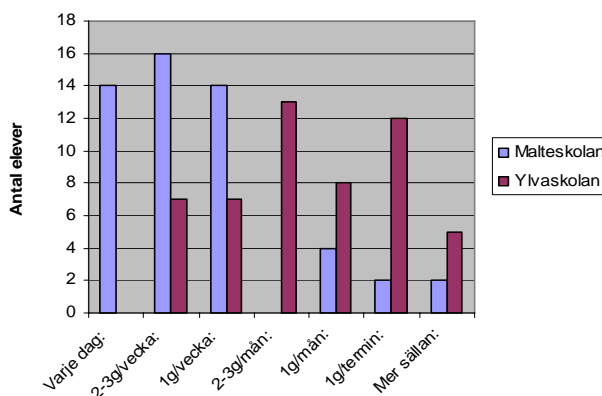
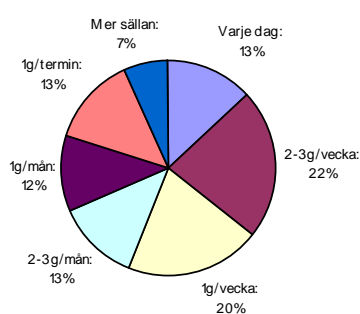
Ellen tittar i sin IUP en till två gånger i veckan, för att se vad hon behöver arbeta med. Hon säger att de sätter kryss i sin IUP som anger om man är ”säker, osäker, eller kan det”. Hon menar att detta gör det enkelt att se vad hon behöver träna på. Det är hon själv som bestämmer vad som ska kryssas i, men om inte läraren tycker som hon så ändrar han i IUP:n. Ibland kan det dock vara svårt för henne att kryssa i, för där kan finnas begrepp som hon inte riktigt förstår, som t ex olika ekvationer i matten. Ellen har inte IUP i SO och NO, vilket hon tycker är synd. När hon ska sätta sina mål så är det både hon, hennes föräldrar och läraren som bestämmer. Hon berättar att klassen ibland har speciella ”mållektioner”, där alla jobbar individuellt med de mål de har i sin IUP. Men ”det blir ofta så att man jobbar mer med det precis innan man ska redovisa det på utvecklingssamtalet och mitt i terminen så tänker man inte på det”.

Fanny använder sig inte av sin IUP så ofta, eftersom hon inte ”orkar” och tycker att det är jobbigt att skriva. Hon menar att det är bättre att jobba än att titta i sin IUP, eftersom

”jag har mycket att göra på lektionen”. Sina mål har Fanny ”i huvudet”, och de är främst satta av läraren, men i samråd med henne själv och med föräldrarna. IUP:n är för henne ”huller-om-buller”, eftersom där är olika ämnen så det blir svårt att hålla reda på.

Frågeformuläret visar att drygt hälften, 55 %, uppskattar att de tittar på sin IUP minst en gång i veckan. Här syns en tydlig skillnad mellan de båda skolorna, vilket vi har anledning att återkomma till i analysen.

Hur ofta tittar du på din IUP i genomsnitt?

6.3 Synliggör utvecklingsplanerna lärandeprocessen för eleverna; ger de eleverna en ”röd tråd”?

Anna tycker att hon ”faktiskt kan se en utveckling”, att hon kan titta i sina gamla IUP-böcker och att hon märker skillnad hur hon skriver. Det gör henne glad. Handlingsplanen har hjälpt henne ”en hel del egentligen om man tänker efter.” Hon menar att det är hon själv som bäst känner till sina svagheter och kan erkänna när hon är dålig på något, därför är det hon själv som bestämmer vilka mål hon ska ha i sin handlingsplan. Den som har mest nytta av handlingsplanen är hon själv, tycker hon, eftersom det är hennes handlingsplan och hennes kunskap hon ska utveckla. Det blir ”jättetydligt” att se vad man ska jobba med när man har en handlingsplan, menar hon, i stället för att läraren ska sitta med varje elev och tala om vad den behöver göra, och hur det har gått. Nu handlar samtalet med pedagogen istället hela tiden om handlingsplanen. Den visar vad hon ska förbättra sig i och hur hon ska bli bättre på det.

Berit uppger att hon tycker att det är svårt att se hur hon lär sig. Samtidigt säger hon att hon har koll på allt hon gör, alla mål och varför hon gör det hon gör, tack vare handlingsplanen. Hon jämför med sin kompis som går på en annan skola: ”Hon vet ingenting”. Det är en dröm, säger hon, för vissa andra att få ha så nära till handlingsplanen och målen. Att kunna se vilken nivå hon ligger på och vad hon kan göra för att komma vidare är ”våldigt stort”, fortsätter hon.

Hon tyckte att det var svårt i början att förstå hur hon skulle hinna med att jobba med alla sina mål under eget arbete, men säger att hon sedan förstod att ”sen så smälter det ju ändå in i lektioner”. När hon utvärderar veckan så tycker hon att hon kan se att ”jaha, nu har jag lärt mig något nytt!” Hon kan se hur hon utvecklats ”starkare” när hon tittar tillbaka på vad hon har skrivit och utvärderat. När hon har uppfyllt ett mål så känner hon att hon kan gå vidare.

Cecilia tycker att handlingsplanen hjälper henne och att utan den så hade hon varit tvungen att ”springa fram och tillbaka till läraren”, och inte vetat hur hon skulle jobba med ”det och det”. Hon tycker att hon blivit mer medveten, och att det är bättre att jobba så här (jämfört med att jobba utan handlingsplan). ”Då kan man ju ändå veta vad man har missat. I den andra skolan så visste man ju inte, då kom det upp som en överraskning.” En handlingsplan gör det tydligt vad man ska jobba med, menar hon.

Doris tycker att hon kan se att hon har lärt sig till viss del. Hon nämner att innan var hon inte så duktig på att läsa, och säger att ”innan kunde jag bara så här mycket, nu kan jag så...”. Däremot är det inget som visar *hur* hon har kommit dit. Men vad gäller hennes mål i stavning från fyran så angavs det även i målet hur hon skulle gå tillväga för att uppnå det; nämligen att dubbelkolla så att hon hade rätt stavning i sina berättelser. Doris tycker att hon kan följa en ”röd tråd” genom IUP på så sätt att ”det börjar ju på en viss grund och sen är det en stegring i det”. Vad gäller den röda tråden i sina mål så säger hon att om hon till exempel tittar på utvecklingssamtalen från fyran så kan hon ju se att de gamla målen inte finns kvar längre.

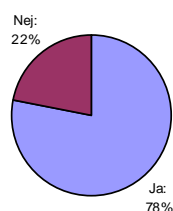
Ellen tycker inte att hon kan se sin lärandeprocess i utvecklingsplanen. Hon menar att man inte ser *hur* man gör något, utan bara att man kan det. Det skulle vara bra om man kunde få sätta in någon form av arbetsprov i sin IUP för att visa ”vad man lärt sig till

vad”. Hon gör jämförelser med portfolion och menar att ”IUP är enklare att se vad man kan, men portfolio är enklare att se hur man har utvecklats, och vad man har gjort för att kunna”. På frågan om det skulle finnas andra sätt än IUP för att se hur man lär sig svarar hon att hon skulle ha gjort såhär: ”man sätter in först någonting som inte är så bra, och sen något som är bättre, och så ännu bättre, och så ser man hur utvecklingen går riktigt”.

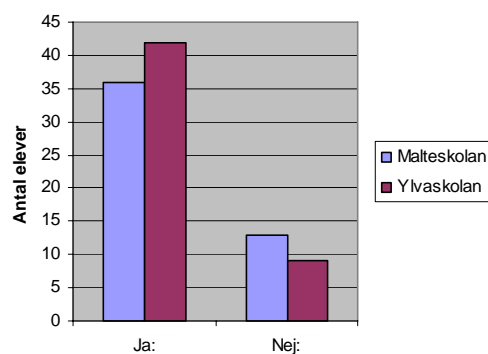
Fanny svarar att IUP:n inte har förändrat något. Hon kan se att hon har förändrats och blivit bättre, men vet inte hur. Någon koppling till IUP gör hon inte, utan menar att ”förmodligen har jag tränat, och blivit äldre”. Däremot menar hon att portfolion hjälper henne genom att i den numrerar hon allting och skriver när det är gjort, och på så sätt kan hon se stegvis hur hon har förändrats.

Frågeformuläret visar att 78 % av eleverna tycker att deras IUP gör det lättare för dem att se hur de lär sig och utvecklas i de olika ämnena. Nästan lika många, 76 %, anser att IUP är till hjälp för dem i deras skolarbete

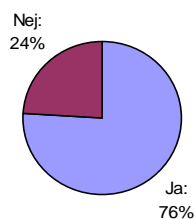
Tycker du att din IUP gör det lättare för dig att se hur du lär dig och utvecklas i de olika ämnena?

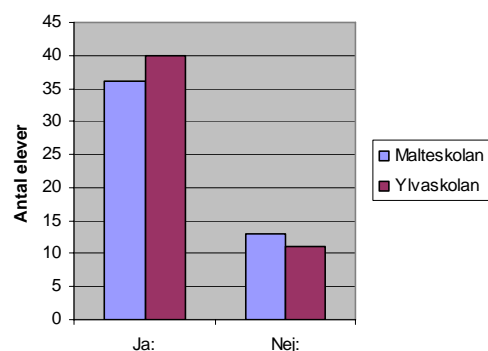
Bortfall: 4 personer

Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?

Bortfall: 4 personer

6.4 Upplever eleverna att utvecklingsplanen är framåtsyftande och drivande, eller upplevs den som ett ”betyg” över utförda handlingar?

Anna tycker att handlingsplanen är både framåtsyftande och bakåtsträvande. På IUP-samtalet diskuteras dels vilka mål hon har uppnått, dels vilka mål som finns kvar till nästa termin. Handlingsplanen visar vad hon ska förbättra sig i och hur hon ska bli bättre på det. ”Sen så efter ett halvår så ser vi hur det har gått”.

Berit tycker precis som Anna att IUP:n både ser framåt och bakåt. Hon menar att man har en tydlig uppfattning om vad man lärt sig samtidigt som man tittar framåt på vad man ska lära sig. Lite senare under intervjun motsäger hon dock detta med uttalandet: ”jag tittar inte tillbaka, utan handlingsplan för mig är mer vad jag ska uppnå.”

Cecilia svarar tveklöst på vår fråga om handlingsplanen visar sådant som hon har gjort och uppnått eller sådant som hon ska uppnå, att handlingsplanen visar sådant som hon ska uppnå. Tidigare under intervjun har hon dock nämnt att hon skriver in vilka mål hon har uppnått. ”Så att man vet vad man har gjort och slipper göra om det”.

Doris svarar att ”det är både och”. Hon menar att den visar vad hon kan och redan har uppnått, men sen visar den också vad hon behöver träna på. ”Det finns ju vissa grunder som visar vad man ska kunna och sen sätter man själv upp mål”.

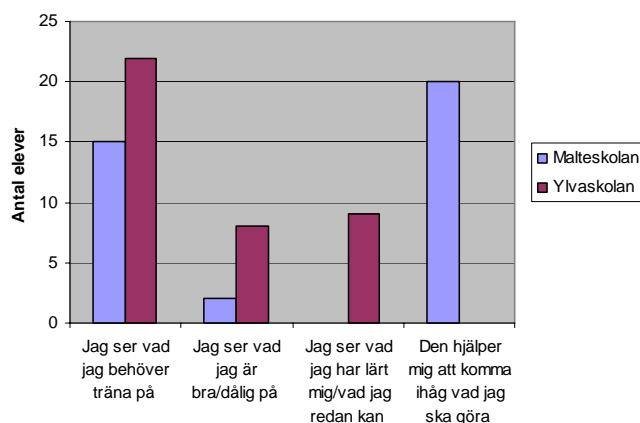
Ellen tror att meningen med IUP är att den ska visa framåt, men anser själv att den är både och. Hon menar att där står ju till exempel vad man ska uppnå till de nationella proven, och att där står vad man behöver träna på. Men hon tittar också i sin IUP för att se vad hon redan har uppnått, och vad hon är osäker på.

Fanny tycker att IUP:n blickar både framåt och bakåt, ”men mer bakåt”.

I frågeformuläret bad vi de som svarat ja på frågan *Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?* (se ovanstående, d v s 76 elever) besvara även en följdfråga, vilken löd: På vilket sätt hjälper den dig? Svaren på denna fråga visar att de flesta, 49 %, tycker att IUP främst hjälper dem att se vad de behöver träna på. Ytterligare 26 % använder IUP som hjälp för att komma ihåg vad de ska göra. Mer bakåtsyftande anser de 13 % IUP

vara som svarat att de ser vad de är bra/dåliga på, samt de 12 % som främst anser att IUP hjälper dem att se vad de redan kan. Skillnaden mellan skolorna är här påtaglig. Som synes uppfattar Malteskolans elever IUP som mer framåtsyftande än vad Ylvaskolans elever gör.

På vilket sätt hjälper den (IUP) dig?

Bortfall: 5 personer (Vi har dock 5 personer som besvarat frågan trots att de inte svarat ja på föregående fråga. Deras svar är inräknade i resultatet)

6.5 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att flertalet elever i vår intervjuundersökning, såväl som majoriteten av de som besvarade frågeformuläret, har en positiv inställning till IUP. Eleverna tycker att de har bättre ”koll” på vad de gör i skolan med hjälp av IUP:n och att den hjälper dem att ”följa upp” så att de vet vilka mål de jobbar med. De tror att syftet med IUP är att den ska ”vara som ett stöd” och att ”man enklare ska kunna se vad man behöver kunna.” En person i undersökningen säger sig dock ”inte ha en aning om vad syftet med IUP kan vara, men tror att den ”ska hjälpa till i studierna”. En annan reflektion som kom fram i intervjuerna var att den var lite ”klyddig” att fylla i.

Eleverna på Malteskolan tittar oftare i sina handlingsplaner än vad eleverna på Ylvaskolan gör och stämmer av mot sina mål ofta, så att de vet vad de ska göra. En elev i intervjuundersökningen säger sig bli mer målmedveten tack vare IUP:n och en annan menar att hon inte skulle kunna vara utan den. En tredje tror att handlingsplanen kan hjälpa alla.

Ylvaskolans elever använder sin IUP till stor del för att ”fylla i” sina utvecklings-scheman och jämför den med portfolion, som de tycker visar på ett bra sätt vad de har gjort tidigare. För en av eleverna som deltog i intervjuundersökningen verkar IUP:n begränsande då hon tycker att hon inte kan ”fylla i mer”, och för en annan kan det ibland vara svårt att ”kryssa i”, då hon inte förstår vad som menas. En elev på Ylvaskolan tycker att IUP:n är ”huller-om-buller”.

Alla elever som vi intervjuade är överens om att IUP:n gör det tydligt för dem vad de kan och vad de behöver jobba med, förutom en elev som säger att ”IUP:n inte har förändrat något”. Däremot säger sig en del av eleverna ha svårt att se *hur* de lärt sig. De menar att de kan se *att* de lärt sig något, men alltså inte *hur*. En av eleverna på Malteskolan tycker dock att handlingsplanen visar hur hon ska bli bättre. Resultaten från frågeformulären visar att en stor majoritet av eleverna på båda skolorna inte bara anser att IUP:n är till en hjälp utan dessutom att den gör det lättare för dem att se hur de lär sig och utvecklas.

Samtliga elever i intervjuundersökningen tycker att IUP:n är både framåtsyftande och bakåtsträvande, men i resultatet från frågeformulären ser man en tydlig skillnad mellan de båda skolorna när det gäller denna uppfattning. Malteskolans elever uppfattar IUP:n som framåtsyftande i långt större utsträckning än vad eleverna på Ylvaskolan gör. De i sin tur använder sin IUP mer för att blicka bakåt.

7 ANALYS AV RESULTAT

I likhet med resultatavsnittet kommer vi att presentera vår analys utifrån de fyra frågeställningarna i vårt syfte.

7.1 Hur är elevernas syn på de individuella utvecklingsplanerna, och är de medvetna om syftet med dem?

Av de elever vi intervjuat kan vi se att de flesta (fyra elever) är positiva till IUP, och verkar ha en tydlig uppfattning om syftet med den. Tre av dessa är elever från Malteskolan, d v s samtliga informanter därifrån, medan endast en av dem kommer från Ylvaskolan. Detta faktum får oss givetvis att fundera på varför det förhåller sig på det sättet. Vi kan se framförallt två faktorer som vi tror spelar stor roll för de olika uppfattningarna. Den ena är åldern. De äldre eleverna torde ha utvecklat en större medvetenhet om sig själva och sitt lärande. Deras begreppsvärld är naturligtvis dessutom större och de kan därför på ett bättre sätt ta till sig tankarna med IUP, så som de har presenterats av lärarna.

Den andra faktorn är den syn på IUP som råder på skolan och bland lärarna, som sannolikt speglas i elevernas syn på IUP. Därför är det av betydelse för vår analys att titta på arbetssättet på de olika skolorna. Vi kan konstatera att på Malteskolan utgör IUP:n en av grundstenarna för själva arbetsstrukturen. En stor del av elevernas vardag och dialog med lärarna handlar om IUP och handlingsplanen. Det faktum att lärarna på skolan regelbundet diskuterar IUP:n och handlingsplanen med sina elever gör också att den inte glöms bort. Eleverna på skolan förväntas dessutom ta ett stort ansvar för sina studier, vilket eventuellt gör att de, i större utsträckning än eleverna på Ylvaskolan, är i behov av struktur och tydliga individuella mål.

På Ylvaskolan bygger IUP:n på de utvecklingsscheman man arbetat med sedan några år tillbaka, samt på portfolion. Det är först på senare år som man börjat benämna dessa ”IUP”. Det finns ingen riktigt gemensam linje bland lärare och personal på skolan för hur man arbetar med IUP, utan var och en får utveckla sitt eget sätt och användande.

Den röda tråden saknas. Vi finner det därför inte förvånande att se att eleverna inte är lika övertygade om fördelarna med IUP. Vi tror dock inte att detta är unikt för Ylvaskolan, utan att många andra skolor delar denna förvirring.

Om vi jämför resultatet från intervjuundersökningen med resultatet från frågeformuläret finner vi en anmärkningsvärd diskrepans. Av de elever som i frågeformuläret svarat att de helst skulle vilja slippa IUP:n (se diagram s. 33) är en övervägande majoritet elever från Malteskolan, vilket står i stark kontrast till den positiva syn på IUP som framkom i våra intervjuer. Den troligaste förklaringen till detta tror vi är att vi inte varit tillräckligt tydliga i vår frågeställning till eleverna, då vi frågade om de ville fortsätta med *IUP*, eller om de ville slippa. Såväl i intervjuerna som i frågeformulären framkom det vid flera tillfällen att eleverna tyckte att det var ”jobbigt” och ”tjatigt” att skriva planering och utvärdering i IUP-boken varje vecka, och att många var trötta på *den, d v s* boken. Eftersom man på skolan använder sig av termen ”handlingsplan” för det dokument som innehåller elevernas mål, och som vi benämner individuell utvecklingsplan, är det inte svårt att förstå att IUP för dessa elever snarare förknippas med IUP-boken. Slutligen så bekräftades våra misstankar också av elevernas lärare som berättade att de ständigt måste tydliggöra skillnaden för eleverna mellan boken och själva handlingsplanen.

En annan förklaring till den stora avvikelsen mellan resultatet från intervjuundersökningen och frågeformuläret skulle naturligtvis kunna vara att vårt underlag i intervjuundersökningen är alldeles för litet för att vi ska kunna dra några generella slutsatser. Det kan mycket väl vara så att resultatet sett helt annorlunda ut om vi haft fler informanter i vår intervjuundersökning.

7.2 Hur används utvecklingsplanerna rent konkret? Upplever eleverna att deras utvecklingsplaner används som ett aktivt redskap i det vardagliga skolarbetet?

I intervjuundersökningen svarar tre av våra sex informanter att de tittar på sin utvecklingsplan ungefär två till tre gånger i veckan eller varje dag. En av dem uppger först att hon tittar en gång i veckan, men att det beror på när på läsåret det är. Senare i intervjun säger hon att hon ofta tittar igenom sina mål innan hon går till en lektion. De övriga två ”fyller i” utvecklingsplanen en gång i månaden respektive ”inte så ofta”. De

fyra eleverna som använder sig oftast av sina utvecklingsplaner är, föga förvånande, samma fyra som var mest positiva till IUP. Det ter sig ganska naturligt, tycker vi, att man använder IUP:n oftare om man har en positiv inställning till den. Men man kan också vända på det och säga att de elever som använder sig av IUP:n mer aktivt också utvecklar en större förståelse och därmed ser fler fördelar med den.

När vi jämför detta resultat med resultatet från frågeformuläret kan vi konstatera att ingen av eleverna från Ylvaskolan tittar i sina utvecklingsplaner varje dag och att det är mer än dubbelt så många elever från Malteskolan som tittar en gång i veckan eller oftare. En del av förklaringen till detta ligger troligen i det faktum att Malteskolans elever uppmanas att titta på handlingsplanen och jämföra med sina mål varje gång de utvärderar, vilket de gör dels varje dag efter lektionerna, dels mer utförligt en gång i veckan. De skäl vi var inne på i tidigare frågeställning tror vi också till viss del kan förklara att eleverna på Malteskolan oftare tittar på sina handlingsplaner.

Att så pass många elever på Malteskolan använder sina handlingsplaner så ofta som de gör stöder dessutom vår tidigare teori att många av dem som uppgav att de ville slippa IUP:n blandar ihop IUP-boken med handlingsplanen.

En av eleverna på Ylvaskolan (Ellen) berättar att de ibland har speciella mållektioner, och detta tycker vi låter som ett försök från lärarens sida att göra arbetet med elevernas utvecklingsplaner och individuella mål mer aktivt. Hon tillägger dock att ”det blir ofta så att man jobbar mer med det precis innan man ska redovisa det på utvecklingssamtalet och mitt i terminen så tänker man inte på det”. När vi frågar Fanny om mållektionerna svarar hon att: ”Nä, det är inte ofta”. Vi tror att tanken med mållektioner är mycket god och att den skulle kunna vidareutvecklas så att eleverna inte enbart upplever sina mål som något som ska redovisas på utvecklingssamtalet, utan som ett redskap för att utveckla sig själva och sin kunskap.

Någonting som vi finner intressant i elevernas användning av IUP:n är att bland eleverna från Ylvaskolan används uttrycket ”fyller i utvecklingsplanen”, vilket aldrig förekommer hos Malteskolans elever, där man mer pratar om att ”följa sina mål i handlingsplanen”. En av eleverna från Ylvaskolan (Doris) uppger dessutom att i ”skrivutvecklingen kan jag inte fylla i mer, läsningen kan jag inte heller fylla i mer”.

Detta tycker vi är anmärkningsvärt, då vår egen uppfattning av IUP mer handlar om mål, som eleven själv sätter upp för sin utveckling, och därmed inte är något som kan bli ”färdigifyllt”. Vi undrar därför om det är så att duktiga elever på Ylvaskolan upplever det som att de blir ”färdiga”, och därmed inte tycker att det finns mer att nå upp till. Kan det vara så att de verktyg man använder på skolan är otillräckliga för att kunna säkerställa att elevernas utvecklingsplaner verkligen blir individuella? Eller kan det vara så att den här eleven har missuppfattat syftet med IUP:n? Vi är naturligtvis medvetna om att vi inte heller här kan dra några generella slutsatser från det enskilda uttalandet, men undrar givetvis över orsakerna till att den här eleven upplever det som hon gör.

Vi bör dock påpeka att även eleverna på Ylvaskolan har egna individuella mål i sina utvecklingsplaner som det är meningen att de ska följa. När Doris säger att hon inte kan fylla i mer syftar hon förmodligen på sitt skrivutvecklings- och läsutvecklingsschema, där hon kommit långt i sin utveckling. För eleverna på Ylvaskolan tycks det alltså inte lika naturligt att prata om sina individuella mål i samband med utvecklingsplanerna.

7.3 Synliggör utvecklingsplanerna lärandeprocessen för eleverna; ger de eleverna en ”röd tråd”?

Genom vårt frågeformulär framgår det tydligt att en majoritet av eleverna tycker att deras IUP gör det lättare för dem att se hur de lär sig och utvecklas i de olika ämnena. Ungefär lika många tycker att IUP är en hjälp i deras skolarbete. Dessa båda frågor antog vi redan före undersökningen skulle få liknande utfall, då de för oss har ett klart samband. Så visade sig också vara fallet, då vi genom en korstabell, där vi relaterat svaren på en fråga till svaren på en annan (Johansson och Svedner, 2006) kunnat konstatera att de flesta som tycker att IUP gör det lättare för dem att se hur de lär sig och utvecklas, även tycker att den är en hjälp för dem. (Se korstabell A, bilaga 4.) Vi har dock också kunnat se att av de 24 elever som svarat att de *inte* tycker IUP är en hjälp för dem, har 10 elever ändå svarat att de tycker att IUP gör det lättare för dem att se hur de lär sig och utvecklas. (Se korstabell B, bilaga 4.) Detta tyder på att vissa elever inte upplever synliggörandet av lärandeprocessen i sig som en *hjälp* i deras skolarbete.

Att ett sådant samband faktiskt finns och verkar motiverande, anser vi vara av vikt att tydligare belysa för eleverna.

Skillnaden i frågeformulärsvaren mellan de båda skolorna är obefintlig, vilket till viss del förvånade oss, särskilt med tanke på de slutsatser vi kunnat dra av intervjuerna. De flesta av eleverna vi intervjuat tycker sig kunna se i sin IUP *att* de har lärt sig något, däremot har flera av dem svårt för att se kopplingen till *hur* de har nått dit. Den senare kopplingen tycks vara svårast för Ylvaskolans elever att göra, och det tror vi har att göra med att Malteskolans elever, av skäl vi varit inne på tidigare, har en högre grad av medvetande kring sin utveckling.

Vidare gör Ylvaskolans elever under intervjuerna jämförelser mellan IUP och portfolio, och tycks alla tre vara inne på den tanke som Ellen uttrycker som att IUP gör det enklare för en att se vad man kan, medan portfolion gör det enklare för en att se hur man har utvecklats. Denna koppling mellan synbar utveckling och ett fysiskt bevis i form av ett tidigare ”arbetsprov” gör ingen av eleverna på Malteskolan.

Malteskolans elever kunde uttrycka inte bara sina tankar kring utvecklingen, utan även i flera fall sina känslor kring den. Berit menar t ex att det är ”våldigt stort”, och ”en dröm” att ha så nära till en handlingsplan, och i den kunna se vad man kan göra för att gå vidare. Anna säger att handlingsplanen hjälpt henne en hel del, och att hon blir ”glad” när hon ser sin utveckling. Hon säger också att det blir ”jättetydligt” vad man ska jobba med i och med handlingsplanen, och Cecilia menar att handlingsplanen har gjort henne mer ”medveten”.

Det framgår således tydligt i de flesta intervjusvar anser vi att IUP ger eleverna en ”röd tråd” i synliggörandet av utvecklingsprocessen. Även i de fall där eleverna har svårt för att se kopplingen, tror vi att så är fallet. Detta till största del beroende på att eleverna på Ylvaskolan inte tycks medvetna om att deras portfolio kan ses som en del av deras IUP.

7.4 Upplever eleverna att utvecklingsplanen är framåtsyftande och drivande, eller upplevs den som ett ”betyg” över utförda handlingar?

Vi undrade i våra intervjuer om eleverna upplevde att utvecklingsplanen var främst framåtsyftande, eller om de mest blickade bakåt över redan utförda handlingar. Spontant svarade fem av sex elever att de upplevde den som ”både och”, och endast Cecilia svarade att den enbart var framåtsyftande. Detta synsätt finner vi föga förvånande, då vi genomgående under intervjuerna fått bekräftat att eleverna använder sin IUP både för att se vad de redan uppnått, och för att se vilka mål de har kvar att uppnå.

Då vi ser elevernas svar i frågeformuläret på frågan ”På vilket sätt hjälper den dig?” tycks det dock som att de flesta upplever att de främst har hjälp av sin IUP i ett framåtblickande syfte. 75 % har nämligen angett att IUP hjälper dem att se vad de behöver träna på, eller som hjälp för att komma ihåg vad de ska göra, medan endast 25 % uppger att den främsta hjälpen med IUP är att de där kan se vad de redan kan, eller vad de är bra/dåliga på, vilket vi menar är bakåtsyftande.

I frågeformuläret är dock skillnaden mellan de båda skolorna signifikant. Malteskolans elever uppfattar uppenbarligen hjälpen med IUP som mer framåtsyftande än vad Ylvaskolans elever gör. Hälften av Malteskolans elever anger att den hjälper dem att komma ihåg vad de ska göra, men denna höga siffra tror vi främst beror på redan nämnda förväxling mellan IUP-boken, som ju kan likställas med en planeringskalender, och handlingsplanen.

Då det i alla föreskrifter kring den obligatoriska IUP:n klart framgår att den ska vara framåtsyftande, kan man kanske tolka detta dubbla synsätt från elevernas sida som ett misslyckande att få fram syftet med IUP. Således torde det finnas mycket kvar att göra inom detta område. Men vi ser det inte på detta vis, utan tror att en viss koppling bakåt är en förutsättning för att se hur man ska kunna gå vidare. Således måste det ständigt göras en uppföljning och bedömning av elevernas tidigare mål, på liknande sätt som illustrerats i figur 1 tidigare i arbetet.

8 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Vi har i vårt arbete försökt klarlägga om elever i skolans senare år anser att IUP synliggör deras lärandeprocess, och huruvida den används som ett aktivt redskap i deras vardag. Resultaten från våra undersökningar visar att majoriteten av eleverna har en positiv inställning till IUP. Framförallt kan detta sägas gälla de elever som regelbundet tittar på sin IUP, och försöker använda den som ett aktivt redskap i sin inläring. Eleverna har uppfattat att syftet med IUP:n är att den ska vara framåtsyftande, men själva använder de den både för att se bakåt över utförda handlingar, och blicka framåt mot framtida mål. Detta tycker vi är ett sunt sätt att använda IUP:n på, då det skapar kontinuitet och ger eleverna struktur i sin utveckling.

Det är väldigt varierande hur ofta eleverna tittar på sin IUP, och även på vilket sätt de använder den. En del använder sin IUP som ett ”ifyllnadsdokument” som man kan bli ”färdig” med, medan det för andra är en långsiktig plan för att kunna få bra betyg i nian. Dessa skillnader tror vi främst beror på skolornas arbetssätt kring IUP, och på elevernas ålder. Vidare har vi funnit klara belägg för att de individuella utvecklingsplanerna tydliggör elevernas lärandeprocess för dem, såtillvida att de flesta elever stegvis kan beskriva sin utveckling.

Förutom ovanstående svar på våra frågeställningar har vi stött på ytterligare några företeelser kring IUP:n som vi finner uppseendeväckande, och som även kan vara av intresse för läsare av detta arbete. Vi antog före intervjuundersökningen att vissa elever skulle finna IUP:n stressande, inte minst sedan vi läst om lärarnas farhågor för dylik elevstress i Holsts arbete (2005). Men glädjande nog fann vi få belägg för detta, trots såväl direkta som indirekta frågor i detta ämne till samtliga sex informanter. Endast en elev uttryckte att det nog kunde verka stressande för en del, eftersom det finns risk för att man jämför sig med andra. En annan positiv aspekt som framkom var avsaknaden av kopplingar mellan begreppen IUP och betyg. Vi hade förväntat oss att någon elev skulle göra jämförelser mellan dessa båda begrepp, men så skedde alltså inte. Detta anser vi tyder på att syftet med IUP:n har nått fram till eleverna, det vill säga att den ska vara framåtsyftande.

En av slutsatserna vi kan dra är att man inte bara kan ”slänga ut” IUP som ett dokument för eleverna att fylla i, om syftet är att använda den som ett aktivt redskap för eleverna. Man måste, i likhet med Dysthes (2005) tankar, diskutera den med eleverna och dra in den i den dagliga arbetsstrukturen, och inte bara använda den som en hjälp vid utvecklingssamtalet. Först när den blir en naturlig del i elevernas vardag kan den bli ett levande dokument, som verkligen är eleverna till gagn och som de kan bygga sin utveckling på.

Vi är själva nu ännu mer övertygade om fördelarna med IUP, än vi var när vi började vårt arbete. Detta främst eftersom det inte framkommit några direkt negativa aspekter på IUP:n som sådan ur elevernas synvinkel, med undantag för att vissa tycker att den är alltför jobbig att fylla i. Att förenkla språket i elevernas utvecklingsscheman så att det blir mer begripligt kan vara ett sätt att underlätta arbetet för dem. Vi uppfattar det som att några av eleverna framförallt ser två hinder i arbetet med utvecklingsplanen. Dels upplever de språket som alltför svårt, dels är själva materialet alldeles för omfattande för vissa elever. Som ett led i individualiseringen skulle vi gärna se att IUP-dokumenterna kunde se olika ut för olika elever, så att eleven känner att IUP:n är utformad för att passa just honom eller henne. Som det ser ut idag så skiljer sig utformningen av IUP endast åt mellan skolor och inte mellan elever.

En av våra hypoteser var att utvecklingsplanerna inte alltid blir ett levande dokument, vilket bekräftades delvis i våra intervjuer, men kanske mest i frågeformulären där vi kunde se att vissa elever inte använder sig av sin IUP regelbundet eftersom de inte tycker att den är till någon hjälp i deras arbete. Huruvida eleverna upplever IUP:n som en hjälp för dem att se sin lärandeprocess var vår andra hypotes. I vårt frågeformulär kunde vi se att så många som hälften av de elever som inte tycker att IUP är till någon hjälp för dem endast tittar i sin IUP en gång i månaden eller mer sällan. För de elever som inte förstår vad som står i IUP-dokumenterna, och då kanske framförallt de färdigtryckta ”ifyllnadsdokumenten” som inte formulerats av eleverna själva, blir det naturligtvis svårt att se fördelarna med dessa. Användandet av dem blir därmed inte meningsfullt. Detta är helt i linje med Vygotskij (2005), som menar att det krävs att eleven själv är aktiv i processen med att utforma sin utveckling, så att begreppen blir tydliga och personligt formulerade.

När vi summerar vårt arbete kan vi se att det finns några saker vi kunde ha gjort annorlunda. I vårt frågeformulär borde vi ha anpassat terminologin till den terminologi som råder på skolorna. Därmed hade vi kunnat undvika risken för feltolkningar bland annat när det gäller handlingsplanen kontra IUP-boken. När det gäller intervjuundersökningen hade det givetvis varit bättre om vi haft fler informanter, men inom ramarna för vårt arbete fann vi ingen möjlighet tidsmässigt att intervjua fler. Vi kunde givetvis ha valt bort frågeformuläret, och begränsat oss till en enda metod. Detta ser vi dock som just en begränsning, och vi anser att fördelarna med att kombinera två metoder övervägde. Underlaget är likväl fortfarande för litet för att vi ska kunna dra några generella slutsatser, men vi kan ändå se att vi fått fram mycket värdefull information ur det material vi hade.

8.1 Fortsatt forskning

Då de individuella utvecklingsplanerna är ett relativt nytt område för de flesta inom skolans värld finns det en uppsjö av andra intressanta aspekter av IUP:n att titta närmare på i framtiden. I vårt arbete har vi endast hört elevernas röster. Det skulle naturligtvis även vara intressant att veta hur föräldrar och lärare ser på IUP:n, och dess eventuella inverkan på elevernas utveckling. Dessutom skulle det vara betydelsefullt att se om IUP:n kan bidra till ett ännu högre mål än att just stärka och synliggöra utvecklingen för eleverna. Kan man exempelvis påvisa att IUP:n, genom att ge eleverna en förbättrad metakognitiv förmåga, också leder till förbättrade skolprestationer, i likhet med vad Allwood och Jonsson (2001) hävdar?

REFERENSER

Litteratur

- Allwood, Carl Martin & Jonsson, Anna-Carin (2001). Om betydelsen av elevers metakognitiva förmåga. I Gunilla Svingby & Sofia Svingby (red.) *Bedömning av kunskap och kompetens* (ss. 79-95). Stockholm, Lärarhögskolan i Stockholm.
- Dysthe, Olga (2005). *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund, Studentlitteratur.
- Ellmin, Roger (1999). *Portfolio – sätt att arbeta, tänka och lära*. Stockholm, Förlagshuset Gothia.
- Ericsson, Gunilla (2005). Vem som helst kan läsa känsliga omdömen. *Skolvärlden nr 19: 2006* s.14-15.
- Evenshaug, Oddbjörn & Hallen, Dag (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund, Studentlitteratur.
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala, Kunskapsföretaget i Uppsala AB.
- Johansson, Stig (2003). Individuell utvecklingsplan och Vittrakulturen. Stockholm, Vittra Utbildning.
- Krokmark, Tomas (2003). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund, Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Läraryrket (2004). *Lärarens handbok*. Stockholm, Läraryrket.
- Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund, Studentlitteratur.
- Zetterström, Agneta (2003). *Att arbeta med IUP*. Stockholm, Förlagshuset Gothia.
- Vygotskij, Lev (2005). *Tänkande och språk*. Göteborg, Bokförlaget Daidalos AB.

BILAGOR

Intervjuformulär om IUP	Bilaga 1
Frågeformulär angående individuella utvecklingsplaner	Bilaga 2
Sammanställning av svaren från frågeformuläret	Bilaga 3
Korstabeller	Bilaga 4

Intervjuformulär om IUP

- Hur tycker du det är att ha en individuell utvecklingsplan?
Varför?
- Hur länge har du haft en IUP?
Jämförelser med innan?
- Hur jobbar du med den? - Beskriv konkret!
När?
Varför på det sättet?
Är det lika för alla?
Täcker den alla ämnen?
Skapar den stress?
- Vad är syftet med den?
Vem har nytta av den?
Finns det fler?
Passar den alla?
- Är din IUP bakåtsyftande eller framåtsträvande?
Visar den sådant du har uppnått/klarat av hittills eller sådant du ska uppnå?
- Vem/vilka bestämmer vad som ska stå i din utvecklingsplan?
Kan det vara olika beroende på vilket ämne eller mål?
- Om du fick välja, vill du då ha kvar IUP:n eller vill du slippa?
Vilken är den främsta anledningen till att du vill slippa/ha kvar?
Känner du någon som tycker annorlunda? Varför tror du det är så?
Kan det vara så att man både kan tycka att den är till hjälp, men ändå vara trött på den? Vad är det då som gör att man känner så?
- Tror du att IUP:n är till mest nytta för de svaga eleverna eller för de som har lättare att lära?
Hur då? Kan du utveckla/ge exempel?
- Tycker du att IUP:n gör det lättare att se lärandeprocessen, d v s hur man lär sig och vad man lärt sig?
Har du något eget exempel på detta?
Skulle det kunna finnas andra sätt att tydliggöra detta på?
Vilka då?
- Är det något mer du vill berätta om utvecklingsplanerna, som du känner att vi har missat?

Frågeformulär angående individuella utvecklingsplaner

Flicka

Pojke

Skolår 6

Skolår 8

Skolår 9

1. Har du en IUP (individuell utvecklingsplan)?
 - ja
 - nej
2. Vem bestämmer vad som ska stå i din IUP? (flera svarsalternativ är möjliga)
 - jag själv
 - lärare/pedagog
 - förälder/vårdnadshavare
 - någon annan
3. Hur ofta tittar du på din IUP i genomsnitt?
 - varje dag
 - två till tre gånger i veckan
 - en gång i veckan
 - två till tre gånger i månaden
 - en gång i månaden
 - en gång per termin
 - mer sällan
4. Vilket är skälet till att du tittar på din IUP?
 - eget önskemål
 - lärares/pedagogs önskemål
 - förälders önskemål
 - annat skäl
5. Vem har främst nytta av IUP:n?
 - eleven
 - läraren/pedagogen
 - föräldern/vårdnadshavaren
6. Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?
 - ja
 - nej
7. Om du svarade ja på fråga 6, på vilket sätt hjälper den dig? Välj det svarsalternativ som stämmer bäst. Endast ett alternativ.
 - jag ser vad jag behöver träna på
 - jag ser vad jag är bra/dålig på
 - jag ser vad jag har lärt mig/vad jag redan kan
 - jag ser hur jag lär mig bäst
 - den hjälper mig att komma ihåg vad jag ska göra

8. Bidrar din IUP till att öka din lust att lära och utvecklas?

- ja
 nej

Om ja, på vilket sätt?

.....

9. Framgår det tydligt i din IUP vad du behöver jobba med?

- ja
 nej

Om ja, på vilket sätt?

.....

10. Vems huvudsakliga ansvar är det att du uppnår målen i din IUP?

- mitt
 lärarens/pedagogens
 förälderns/vårdnadshavarens
 rektorns/skolchefens
 någon annans

11. Tycker du att din IUP gör det lättare för dig att se hur du lär dig och utvecklas i de olika ämnena?

- ja
 nej

12. Om du fick välja, vill du då fortsätta med IUP, eller skulle du föredra att slippa?

- vill gärna fortsätta med IUP
 vill gärna slippa IUP:n

13. Har du några andra kommentarer angående IUP?

.....

.....

.....

Tack för din medverkan!

Vi kommer att genomföra intervjuer i detta ämne med några elever nästa vecka. Om du kan tänka dig att medverka så skriv ditt namn på raden här nedanför, så kommer vi eventuellt att kontakta dig. Intervjuerna kommer att vara konfidentiella, det vill säga inga namn kommer att nämnas i vårt arbete.

Jag kan tänka mig att frivilligt ställa upp på en intervju.

namn klass/grupp

Sammanställning av svaren från frågeformuläret

Totalt antal svarande:	104
Varav flickor (F):	49
Varav pojkar (P):	55
Antal svarande i skolår 6 på Y-skolan:	52, varav 25 flickor och 27 pojkar
Antal svarande i skolår 8-9 på M-skolan:	52, varav 24 flickor och 28 pojkar

	Totalt	M-skolan (Pojkar/Flickor)	Y-skolan (Pojkar/Flickor)
--	---------------	----------------------------------	----------------------------------

1. Har du en IUP?

Ja:	102	50	P 27, F 23	52	P 27, F 25
Nej:	1	1	P 1		
Blankt:	1	1	F 1		

2. Vem bestämmer vad som ska stå i din IUP?

Jag:	39	24	P 11, F 13	15	P 8, F 7
Lärare:	12	4	P 4	8	P 4, F 4
Förälder:	2	1	P 1	1	P 1
Jag + lärare:	34	6	P 1, F 5	28	P 14, F 14
Alla tre:	17	17	P 11, F 6		

3. Hur ofta tittar du på din IUP i genomsnitt?

Varje dag:	14	14	P 8, F 6		
2-3g/vecka:	23	16	P 5, F 11	7	P 2, F 5
1g/vecka:	21	14	P 8, F 6	7	P 2, F 5
2-3g/mån:	13			13	P 6, F 7
1g/mån:	12	4	P 3, F 1	8	P 5, F 3
1g/termin:	14	2	P 2	12	P 10, F 2
Mer sällan:	7	2	P 2	5	P 2, F 3

	Totalt	M-skolan (Pojkar/Flickor)	Y-skolan (Pojkar/Flickor)
--	---------------	----------------------------------	----------------------------------

4. Vilket är skälet till att du tittar på din IUP?

Eget önskemål:	51	22	P 9, F 13	29	P 15, F 14
Lärares:	27	16	P 12, F 4	11	P 5, F 6
Förälders:	2	1	P 1	1	P 1
Eget + Lärares:	3	2	P 1, F 1	1	P 1
Eget + Förälders:	1	1	F 1		
Eget + Annat:	1	1	F 1		
Lärares + Annat:	1			1	P 1
Allas:	2	2	P 1, F 1		
Annat skäl:	16	7	P 4, F 3	9	P 4, F 5

5. Vem har främst nytta av IUP:n?

Eleven:	76	37	P 18, F 19	39	P 20, F 19
Läraren:	11	5	P 3, F 2	6	P 1, F 5
Föräldern:	3	1	P 1	2	P 1, F 1
Elev + Förälder:	5	4	P 2, F 2	1	P 1
Elev + Lärare:	3	2	P 2	1	P 1
Lärare + Förälder:	1	1	P 1		
Alla tre:	3			3	P 3
Blankt:	2	2	P 1, F 1		

6. Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?

Ja:	76	36	P 19, F 17	40	P 18, F 22
Nej:	24	13	P 9, F 4	11	P 8, F 3
Ibland:	1			1	P 1
Lite:	2	2	F 2		
Blankt:	1	1	F 1		

	Totalt	M-skolan (Pojkar/Flickor)	Y-skolan (Pojkar/Flickor)
--	---------------	----------------------------------	----------------------------------

7. Om du svarade ja på fråga 6, på vilket sätt hjälper den dig?

- * Jag ser vad jag behöver träna på (A)
- * Jag ser vad jag är bra/dålig på (B)
- * Jag ser vad jag har lärt mig/vad jag redan kan (C)
- * Jag ser hur jag lär mig bäst (D)
- * Den hjälper mig att komma ihåg vad jag ska göra (E)

A:	37	15	P 6, F 9	22	P 11, F 11
B:	10	2	P 1, F 1	8	P 4, F 4
C:	9			9	P 3, F 6
E:	20	20	P 11, F 9		
A+B:	2			2	P 1, F 1
A+B+C+D:	1	1	P 1		
A+E:	1	1	P 1		
D+E:	1	1	P 1		
81 svar???					

8. Bidrar din IUP till att öka din lust att lära och utvecklas?

Ja:	44	22	P 12, F 10	22	P 8, F 14
Nej:	59	29	P 16, F 13	30	P 19, F 11
Blankt:	1	1	F 1		

9. Framgår det tydligt i din IUP vad du behöver jobba med?

Ja:	73	41	P 22, F 19	32	P 12, F 20
Nej:	26	7	P 4, F 3	19	P 14, F 5
Ja/Nej:	3	2	P 2	1	P 1
Blankt:	2	2	P 1, F 1		

10. Vems huvudsakliga ansvar är det att du uppnår målen i din IUP?

Mitt:	92	47	P 25, F 22	45	P 21, F 24
Lärares:	4	1	F 1	3	P 2, F 1
Någon annans:	1			1	P 1
Mitt och lärares:	4	1	F 1	3	P 3
Mitt och förälders:	1	1	P 1		
Blankt:	2	2	P 2		

	Totalt	M-skolan (Pojkar/Flickor)	Y-skolan (Pojkar/Flickor)
--	---------------	----------------------------------	----------------------------------

11. Tycker du att din IUP gör det lättare för dig att se hur du lär dig och utvecklas i de olika ämnena?

Ja:	78	36	P 17, F 19	42	P 18, F 24
Nej:	22	13	P 10, F 3	9	P 8, F 1
Lite:	1			1	P 1
Vet inte:	1	1	F 1		
Blankt:	2	2	P 1, F 1		

12. Om du fick välja, vill du då fortsätta med IUP, eller skulle du föredra att slippa?

Fortsätta:	63	23	P 13, F 10	40	P 17, F 23
Slippa:	34	25	P 14, F 11	9	P 7, F 2
Det kvittar:	2			2	P 2
Vet ej:	3	2	F 2	1	P 1
Blankt:	2	2	P 1, F 1		

Här har vi filtrerat svaren från frågeformulären så att vi endast får fram de elever som har svarat ”ja” på fråga 11; *Tycker du att din IUP gör det lättare för dig att se hur du lär dig och utvecklas i de olika ämnena?* (78 elever; se fråga 11, bilaga 3) samt de elever som även svarat ”ja” på fråga 6; *Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?* (76 elever; se fråga 6, bilaga 3) Så många som 66 elever har svarat ja på båda dessa frågor. Resultatet tyder på att eleverna upplever det som en hjälp för dem i deras skolarbete att kunna se sin utveckling.

Nr.	Kön	År	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 6	Fråga 7	Fråga 8	Fråga 9	Fråga 10	Fråga 11	Fråga 12
1	F	8	ja	alla	varje dag	eget+lärare	elev+förälder	ja	a	nej	ja	a	ja	slippa
3	P		ja	jag	1g/v	eget	förälder	ja	a	ja			ja	slippa
5	F	8	ja	jag	varje dag	eget	elev	ja	e	ja	ja	a	ja	fortsätta
7	F	9	ja	jag	1g/v	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	slippa
9	P	9	ja	jag	1g/v	lärares	elev	ja	e	nej	ja	a	ja	fortsätta
11	P	8	ja	lärares	1g/v	annat	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
14	F	9	ja	jag	2-3g/v	eget	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	slippa
15	F	8	ja	jag	2-3g/v	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	slippa
16	F	8	ja	jag+lärare	1g/v	lärares	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	slippa
22	P	8	ja	alla	varje dag	eget	elev	ja	ae	ja	ja	a	ja	fortsätta
26	F	8	ja	alla	2-3g/v	alla	elev	ja	e	ja	nej	b	ja	fortsätta
27	P	8	ja	alla	varje dag	eget	elev	ja	e	ja	ja	a	ja	fortsätta
28	P	9	ja	jag+lärare	1g/termin	annat	elev	ja	e	nej	ja	a	ja	slippa
29	P	9	ja	jag	varje dag	förälders	lärare	ja	a	nej	ja	a	ja	slippa
30	P	8	ja	förälder	varje dag	lärares	elev	ja	e	ja	ja	a	ja	slippa
32	P	8	ja	alla	1g/v	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
33	F	8	ja	jag	varje dag	eget	lärare	ja	b	nej	ja	a	ja	fortsätta
35	F	8	ja	alla	2-3g/v	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
36	P	9	ja	jag	varje dag	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
40	F	9	ja	jag+lärare	varje dag	eget	elev	ja	e	nej	ja	a	ja	fortsätta
41	P	8	ja	jag	varje dag	lärares	elev	ja	b	ja	ja	a	ja	fortsätta
42	F	8	ja	alla	2-3g/v	eget	elev	ja	e	ja	ja	ab	ja	fortsätta
43	P	9	ja	alla	1g/mån	lärares	elev	ja	e	ja	ja	a	ja	fortsätta
44	F	9	ja	jag	2-3g/v	eget	elev	ja	e	ja	ja	a	ja	slippa
46	P	9	ja	jag	varje dag	alla	elev+lärare	ja	e	nej	ja		ja	fortsätta
47	P	8	ja	jag	2-3g/v	annat	elev+förälder	ja	e	nej	ja	a	ja	fortsätta
48	P	8	ja	alla	1g/v	eget	elev	ja	de	ja	ja	a	ja	fortsätta
51	P	8	ja	alla	varje dag	annat	elev+förälder	ja	abcd	nej	ja	ac	ja	slippa
52	F	9	ja	jag+lärare	varje dag	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
53	F	8	ja	jag+lärare	2-3g/v	annat	elev	ja	e	nej	ja	a	ja	fortsätta
102	F	6	ja	lärare	2-3g/v	eget	elev	ja	b	nej	ja	a	ja	fortsätta

Korstabell A

Fortsättning från föregående sida.

Nr.	Kön	År	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 6	Fråga 7	Fråga 8	Fråga 9	Fråga 10	Fråga 11	Fråga 12
103	F	6	ja	jag+lärare	1g/mån	lärares	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	fortsätta
104	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/mån	lärares	lärare	ja	a	nej	ja	a	ja	fortsätta
105	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/v	eget	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	fortsätta
106	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/v	eget	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	fortsätta
107	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/mån	eget	elev	ja	b	ja	ja	a	ja	fortsätta
108	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/mån	lärares	elev	ja	b	ja	ja	a	ja	fortsätta
109	F	6	ja	jag+lärare	1g/v	eget	elev	ja	ab	ja	ja	a	ja	fortsätta
110	F	6	ja	jag+lärare	1g/v	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
114	P	6	ja	jag+lärare	1g/v	eget	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	vet ej
115	P	6	ja	jag	2-3g/mån	eget	elev	ja	b	nej	nej	a	ja	fortsätta
116	P	6	ja	jag+lärare	2-3g/v	lärares	elev	ja	b	ja	ja	a	ja	fortsätta
119	P	6	ja	jag	2-3g/v	eget	elev	ja	b	nej	ja	a	ja	fortsätta
120	P	6	ja	lärare	1g/termin	annat	elev	ja	a	nej	nej	a	ja	fortsätta
122	P	6	ja	jag+lärare	mer sällan	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
123	P	6	ja	jag+lärare	mer sällan	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
124	P	6	ja	jag+lärare	1g/mån	eget	alla tre	ja	ab	nej	ja	ab	ja	fortsätta
125	P	6	ja	jag+lärare	1g/mån	annat	elev	ja	a	nej	nej	b	ja	slippa
126	P	6	ja	jag+lärare	1g/mån	eget	elev+förälder	ja	c	nej	ja	a	ja	fortsätta
130	P	6	ja	förälder	1g/mån	annat	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
131	P	6	ja	jag+lärare	2-3g/mån	eget	elev	ja	b	ja	ja	a	ja	fortsätta
132	F	6	ja	jag+lärare	mer sällan	annat	elev	ja	b	nej	nej	a	ja	slippa
133	F	6	ja	jag+lärare	2-3g/v	eget	elev	ja	a	ja	nej	a	ja	fortsätta
134	F	6	ja	jag	2-3g/mån	eget	elev	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
135	F	6	ja	jag	2-3g/mån	eget	elev	ja	c	ja	ja	a	ja	fortsätta
136	F	6	ja	lärare	1g/v	annat	elev	ja	a	nej	ja	a	ja	fortsätta
137	F	6	ja	jag+lärare	mer sällan	eget	elev	ja	c	ja	ja	a	ja	fortsätta
138	F	6	ja	jag+lärare	mer sällan	eget	elev	ja	c	ja	nej	a	ja	fortsätta
139	F	6	ja	jag	1g/mån	annat	lärare	ja	c	nej	nej	b	ja	fortsätta
140	F	6	ja	lärare	1g/termin	lärare	lärare	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
141	F	6	ja	lärare	1g/termin	lärare	lärare	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
142	F	6	ja	jag	2-3g/v	eget	förälder	ja	c	nej	nej	a	ja	fortsätta
144	F	6	ja	jag	1g/v	eget	elev	ja	c	ja	ja	a	ja	fortsätta
145	P	6	ja	lärare	1g/termin	lärare	elev	ja	a	nej	nej	a	ja	slippa
146	P	6	ja	lärare	1g/termin	lärare	förälder	ja	a	ja	ja	a	ja	fortsätta
152	P	6	ja	lärare	1g/termin	lärare	elev	ja	a	nej	nej	a	ja	slippa

Här har vi filtrerat svaren från frågeformulären så att vi endast får fram de elever som har svarat ”nej” på fråga 6; *Tycker du att din IUP är en hjälp i ditt skolarbete?* (24 elever; se fråga 6, bilaga 3) samt de elever som svarat ”ja” på fråga 11; *Tycker du att din IUP gör det lättare för dig att se hur du lär dig och utvecklas i de olika ämnena?* (78 elever; se fråga 11, bilaga 3). Vi kan konstatera att av de 24 eleverna som inte upplever IUP:n som en hjälp i deras skolarbete så anser tio elever trots allt att IUP:n gör det lättare för dem att se sin utveckling.

Nr.	Kön	År	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 6	Fråga 7	Fråga 8	Fråga 9	Fråga 10	Fråga 11	Fråga 12
13	P	9	ja	jag	mer sällan	lärares	elev+lärare	nej	e	nej	ja/nej	a	ja	slippa
24	F	9	ja	jag	2-3g/v	annat		nej		nej	ja	a	ja	slippa
34	F	8	ja	alla	1g/v	lärares	elev	nej	e	nej	nej	a	ja	slippa
45	F	9	ja	jag	varje dag	eget+annat	läraren	nej		nej	ja	a	ja	slippa
101	F	6	ja	jag+lärare	1g/mån	lärares	elev	nej		nej	ja	a	ja	slippa
111	F	6	ja	jag	2-3g/mån	annat	lärare	nej		ja	ja	a	ja	fortsätta
129	P	6	ja	jag+lärare	2-3g/mån	lärares	elev	nej		nej	nej	a	ja	slippa
143	F	6	ja	jag	2-3g/mån	annat	elev	nej		ja	ja	a	ja	fortsätta
148	P	6	ja	jag	1g/termin	eget	elev	nej		nej	nej	a	ja	fortsätta
149	P	6	ja	jag	1g/termin	eget	elev	nej		nej	nej	a	ja	fortsätta